

Bibliotekarien i Alexandria

Bibliotekarien i Alexandria

drama av Christian Lanciai (2010)

Personerna:

Alexios
Demetrios
Orestes
Hypatia
Theon, hennes far
Biskop Theophilus
Biskop Kyrillos, hans brorson
Biskop Synesius
Rafael Ben Esra, jude
Dolon, slav
Linus, ung kristen
Augustinus

tjänare och parabolaner

Handlingen utspelar sig i Alexandria år 390-415
samt i Hippo ett antal år senare.

Akt I scen 1.

Alexios Vem kan ej älska henne? Alla dyrkar henne och med rätta, då hon är vårt ideal som både lärare och kvinna.

Demetrios Ändå är hon anspråkslös och vill ej mer än diskutera med oss. Det är hennes enda undervisning.

Orestes Därför är den desto effektivare. Det lärde ju oss redan Sokrates, att dialog är bästa vägen till utvecklande upplysning.

Alexios Du är svagare för henne än någon annan. Bara du har vågat uttrycka din kärlek utan omsvep och direkt till henne.

Orestes Och det fick jag också fan för.

Demetrios Ändå är det inte stolthet som får henne att ta avstånd från all kärlek.

Orestes Och vad är det då om inte stolthet?

Demetrios Blyghet, ödmjukhet, naturlig dygd och anspråkslöshet.

Orestes Tror du det?

Demetrios Jag vet det, ty jag menar mig nog känna henne bättre än vad du gör.

Alexios Börja inte bråka nu igen om henne. Det har ni gjort förut alldeles tillräckligt och till tjatighet.

Demetrios Här kommer hon. Uppför nu er ordentligt som begåvade elever, så att hon kan vara stolt och inspirerad av oss i sin undervisning.

Hypatia (kommer in) Så tidigt redan inbegripna i så intensiva diskussioner? Vad har ni för ämne? Vad är på tapeten?

Orestes Vi har diskuterat kärleken, Hypatia.

Hypatia Är den då vetenskapligt intressant?

Alexios För vetenskapen finns det ingenting som ej är av intresse.

Hypatia Helt rätt svar, Alexios. Och vad har ni funnit ut om kärleken i er noggranna undersökning?

Demetrios Ingenting så här långt. Vi har bara kommit fram till frågor.

Hypatia Det är rätt. Om man blott ställer frågor måste de med tiden leda fram till svar. Man får ej svar om man ej frågar.

Alexios Det kallar jag logik.

Demetrios Ofelbar som sådan.

Orestes Där om tror jag nog att vi alla kan vara överens.

Hypatia Tycker ni att det är roligt? Logik är aldrig roligt, bara sakligt.

Orestes Hypatia, ni avlägsnar er från ämnet.

Hypatia Var så vänlig då, Orestes, och återbörda oss till ämnet.

Demetrios (försiktigt) Det handlade visst om kärlek.

Orestes Precis, Demetrios, och det var frågan som Hypatia undvek.

Hypatia Och varför tror ni då att jag skulle ha velat undvika den?

Demetrios Därför att Hypatia är kysk.

Alexios Nej, därför att hon är blyg.

Demetrios Nej, hon är artig och försynt.

Alexios Alltså undviker hon frågan av finkänslighet.

Orestes Säg oss då, Hypatia, varför ni undviker frågan.

Hypatia Jag undviker den inte alls. Det är ni som drar förhastade slutsatser och simmar ut i spekulationer, det sista man får göra i sakliga sammanhang, ty då riskerar man att aldrig mera komma till ämnet.

Orestes Det är just det vi anser att ni riskerade att göra.

Hypatia Och då frågar jag er igen: varför skulle jag ha gjort det? Var det tvärtom inte jag som försökte behålla sakligheten?

Alexios Då kommer vi till själva kärnfrågan: Kan man vara saklig om kärlek? Kan kärleken vara saklig?

Hypatia Äntligen, Alexios, börjar vi komma någon vart. Nå, mina vänner, vad anser ni om saken?

Demetrios Du först, Orestes, som vågade föra saken på tal.

Orestes Nej, just därför bör jag vara sist.

Demetrios Jag anser att kärleken till själva sin natur är sådan, att den aldrig kan vara saklig. Det är det sista den kan vara.

Orestes Jag håller med Demetrios.

Hypatia Då måste jag påstå motsatsen. Hur besvarade jag din kärleksförklaring härom veckan, Orestes? Du bekände mig din kärlek på själva teatern i offentlighetens ljus, och hur besvarade jag den?

Orestes Det vill jag helst inte tala om.

Hypatia Kan du inte vara saklig i saken?

Demetrios Vi vet alla, Hypatia, hur ni besvarade Orestes offentliga kärleksförklaring, ty vi var alla där, och historien har blivit en legend i hela Alexandria.

Hypatia Ni blygs för att tala om det. Men eftersom det var jag som var skyldig till svaret borde jag stå för det. Jag gav dig en näsduk, Orestes, vilken jag befläckt med mitt menstruationsblod, enkom för att framhålla det sakliga i saken.

Orestes Det tog nästan livet av mig.

Hypatia Varför? Varför kan du inte vara saklig?

Orestes Därför att jag älskar.

Hypatia Förstod du då inte sakligheten i mitt svar?

Orestes Jag fann svaret under din värdighet, ty jag högaktade dig för mycket för att kunna acceptera ett så ovärdigt svar.

Hypatia Varför var det ovärdigt? Vad var ovärdigt i min saklighet? Jag gav dig inte näsduken för att ge dig avsmak utan bara för att demonstrera kärlekens baksida. Allting har en baksida, och om man bara är saklig kan alla livets baksidor uthärdas och överlevas. Om man inte är saklig är det svårare.

Alexios Vad ville du egentligen ha sagt med din bloddränkta näsduk, Hypatia, eftersom vi nu försöker vara sakliga i ämnet?

Hypatia Äntligen vågar du nalkas svårigheten i ämnet. Jag medger att svaret var oklart, då det kunde tolkas på olika sätt, men framför allt ville jag väl framhålla det faktum, att mitt menstruationsblod bevisar att jag är jungfru, och att en jungfru i gudomens tjänst, som jag är i min trohetsed på livstid mot mitt kall som lärare i världens främsta och största bibliotek, bör förbli orörd som jungfru och är därför inte lämplig som hustru eller älskarinna åt någon. Det, mina vänner, är det närmaste jag kan komma vad jag egentligen menade.

Alexios Och det måste vi respektera, Orestes.

Orestes Har jag inte respekterat det?

Alexios Det kan man ifrågasätta, då du offentligen i vår teater förklarade henne din kärlek och praktiskt taget friade till henne inför hela stadens anblick.

Orestes Det var ett utslag av min uppriktighet. Var det att skandalisera henne?

Hypatia Nej, det var det inte, Orestes, eftersom jag kunde svara dig. Men hade jag varit svarslös hade det kunnat vara en skandalisering.

Demetrios Varför bör då en tjänsteande i gudarnas och bildningens tjänst vara jungfru och ej ha sexuella kontakter?

Hypatia Därför att guden kräver hela hennes uppmärksamhet. Om hon splittrar sin uppmärksamhet och koncentration mellan sin vetenskap och kärlekens festelser måste hennes studier och arbetsresultat bli sämre, och då är hon inte värdig gudens och bildningens tjänst. Är icke detta logiskt?

Alexios Fullkomligt.

Orestes Alltså, Hypatia, vi respekterar dig, och desto mer för att du slår vakt om din jungfrudom och viger den åt gudarna och vetenskapen.

Hypatia Tack, Orestes, det tar jag som en komplimang, men för mig är det ingen uppoffring, utan jag ser det bara som min plikt, då min far nu en gång för alla uppfostrat mig i bildningens och kunskapens tjänst.

Demetrios Har vi därmed slutbehandlat kärleken?

Orestes Det lyckas man aldrig med, ty kärleken kan aldrig avta, endast växa.

Hypatia Liksom kunskapen och bildningen.

Orestes Är de då kolleger?

Hypatia Nej, snarare syskon, men mycket olikartade som sådana, som syskon ofta är.

Alexios Vi står inför ett annat problem här. Vi respekterar dig liksom alla som omfattar vårt kulturarv, men de kristna gör det inte.

Hypatia Vad angår oss de kristna? De har själva ställt sig utanför vårt kulturarv. Alltså må de lämna oss i fred, såsom vi lämnar dem i fred med deras okunskap och enfald.

Alexios Problemet är att de inte lämnar oss i fred. De blir fler hela tiden och växer ständigt i inflytande och maktambitioner.

Hypatia Ser du dem som ett hot?

Alexios På lång sikt, ja, och vi bör vara uppmärksamma inför deras hot och inte blunda för det.

Demetrios Jag ser dem inte som ett hot. De är ivriga och impulsiva och något övermodiga i sina pretentioner, men det går över. Jag tror nog att de mognar med tiden.

Orestes Är du inte kristen själv, Demetrios?

Demetrios Det har ingenting med saken att göra.

Alexios Eftersom vi nu är inne på ämnet anser jag att vi bör diskutera det sakligt. Om vi ser kristendomen som ett potentiellt hot mot vår kultur och vetenskap i framtiden, och om du är kristen, Demetrios, fastän du deltar i våra symposier och seminarier, varför har då kristendomen ingenting med saken att göra?

Demetrios Kristendomen är en religion. Vi är här för att studera vetenskap och filosofi.

Alexios Men vår vetenskap och filosofi kommer av traditionerna från Homeros och Pythagoras, och Apollon är vår högsta beskyddare. Tillhör inte han religionen?

Demetrios Eftersom du pressar mig, Alexios, måste jag erkänna, att jag sätter den kristna religionen med dess lättfattliga monoteism framför den grekiska mytologin med dess myller av moralisk oreda. Det menade även Platon att den led av.

Hypatia Jag ser ingenting bristfälligt i Demetrios resonemang. Om han föredrar den kristna religionen framför Homeros mytologi, så är det hans sak, och så länge den inte står i konflikt med vetenskapen och filosofin så kanske han till och med kan försvara vetenskapen och filosofin mot de eventuella kristna som hotar dem.

Demetrios Faktum är, att vetenskapen och filosofin kan behöva försvarare mot de kristna i de kristnas eget läger med tiden.

Alexios Mot den kristna fanatismens dumhet strider själva gudarna förgäves.

Orestes Du sa det, Alexios.

Demetrios Vad menar ni med det?

Orestes Att om vi en dag tvingas välja mellan kristendomen och vårt hellenska kulturarvs frihet och rätt till utveckling och förkovran, så väljer vi hellre bort kristendomen.

Demetrios Så som utvecklingen framskrider blir fler och fler kristna hela tiden, så att med tiden knappast någon kan undgå att bli det.

Hypatia Har då de inte rätt att förbli icke-kristna som vill det?

Demetrios Naturligtvis, men det kan bli riskabelt, och jag skulle inte rekommendera det.

Alexios Jag visste inte att du var kristen, Demetrios, och det faktum att du bevisar dig vara det vållar oro i mitt hjärta inför framtiden.

Demetrios Du har ingenting att oroa dig för.

Alexios Det säger du nu.

Demetrios Som kristen och lärjunge till dig, Hypatia, och som student i vårt fantastiska bibliotek, är det min främsta plikt som kristen, att alltid skydda dig och biblioteket, Hypatia, mot varje form av hot och intolerans.

Hypatia Det tackar jag för. Du vore inte min elev som kristen om du hade någon annan ståndpunkt.

Orestes Kan vi äntligen lämna de kristna åt sidan?

Demetrios De tycks väcka din irritation.

Orestes Är det så konstigt?

Alexios Orestes irritation och min oro är berättigade, Demetrios, då de kristna ständigt blir alltmer förmätta och aggressiva. Nu har de börjat forma en egen milis, som avsiktligt skymfar de gamla gudarna och provocerar förvaltarna av vårt antika

arv med att kräva gudarnas avskaffande. Jag menar att de kristna redan gått för långt. Vi kan tolerera allt men aldrig våld.

Orestes Alexios har rätt.

Demetrios Just för att de kristna hela tiden växer i makt och anspråk behöver ni sådana kristna som mig som kan skydda er och hjälpa er att hålla dem tillbaka.

Alexios Om du tar deras parti, kan du då hålla dem tillbaka? Är det inte tvärtom så, att de kräver din totala lojalitet, vad de än gör?

Orestes Besvara frågan, Demetrios.

Demetrios Vad säger du, Hypatia?

Hypatia Jag anser, att vår seminarium har halkat in på ett sidospår och råkat vilse. Vi är här för att studera och förkovra oss i kunskap och vetenskap. För att kunna göra detta ostört måste vi hålla religiösa kontroverser utanför biblioteket.

Orestes Alltså har kristendomen ingenting här inne att göra.

Hypatia I princip är det så, Orestes. Här existerar alla religioner sida vid sida, och ingen hålls utanför, men ingen religion kan här göra anspråk på att vara för mer och göra sig mera gällande än andra. Då har vi förlorat vår saklighet.

Alexios Bravo, Hypatia.

Demetrios Därför har jag hållit min kristendom utanför, men ni drog fram den till behandling. Risker är, att vi inte kan hålla den utanför i längden.

Hypatia Vi är här bara för att förvalta kulturen och bredda vår kunskap. Allt annat är ovidkommande, och allt som hotar denna förvaltning och kunskapen här inne måste vi hålla utanför, för vetenskapens och vår forsknings frihets skull. Annars kan de inte överleva.

Alexios Hypatia har rätt som alltid.

Orestes Kan du hjälpa oss, Demetrios, att hålla kristendomen utanför denna frihetens egna helgedom?

Demetrios Jag kan försöka.

Hypatia Det räcker, Demetrios. Jag begär inte mer. Du är alltid välkommen här, kristen eller inte, liksom alla studenter, kristna eller judar eller perser eller vad som helst.

Demetrios Ingenting är heligare för mig, Hypatia, än den bildning och kunskap som du representerar.

Hypatia Det är vårt kulturarv. Homeros, Pythagoras, Platon och de andra byggde vår civilisation med sina andar, och den kan bara byggas vidare på så länge vi håller deras andar levande.

Alexios Precis.

Orestes Till saken. Är det inte dags för lunch snart?

Demetrios Du tänker då bara på nöjen, Orestes, lust och nöjen.

Orestes Inte alls. Då vore jag inte här utan bara ute i glädjehusen i staden, som ni kristna vill stänga.

Hypatia Inte heller horhusen och deras kontroversialitet hör hemma här i biblioteket, Orestes.

Orestes Precis, och därför föreslog jag lunch, så att vi skulle komma bort från kontroverserna i vår diskussion.

Alexios Jag tycker Orestes förslag är gott.

Demetrios Vi blir alla stämnda på mera harmoniskt humör med lite god mat i oss.

Alexios Nog med förslag.

Hypatia Alltså, mina vänner, lunchpaus.

Scen 2. Hemmet.
(*Hypatia kommer hem.*)

Theon Nå, hur var det i skolan idag?

Hypatia Det höll nästan på att hetta till, när studenterna kom in på kärlekens problem.

Theon Ett outtömligt problem. Kom ni fram till något?

Hypatia Jag försökte hålla diskussionen på en saklig nivå, så att de i någon mån kunde hålla sina huvuden kalla, men det blev värre när en av dem visade sig vara kristen.

Theon Vem?

Hypatia Demetrios.

Theon Och ingen visste om det?

Hypatia Nej, det var det sista jag kunde tro om någon av mina studenter.

Theon Utan tvekan finns det fler. De kristna har alltid varit bra på att ta sig fram under maskering. Hur många tror du det är? Hur stor bråkdel?

Hypatia Om Demetrios är det, som alltid var en av mina främsta elever och en favorit, så är säkert en tredjedel av dem det minst.

Theon Jag fruktar att du kan ha rätt.

Hypatia Du var alltid rädd för de kristna. Varför?

Theon Hypatia, de kommer från den judiska sekten. Judarna har under århundradena tuktats och fått lära sig veta hut, så de har blivit mönstermedborgare var de än uppträder i världen och lärt sig överleva genom diplomati och försynthet, och de är ett skolat folk. Men de kristna är en helt ny sekt utan någon historia alls, och hos dem bor just den gamla farliga judiska glöden, som kan slå ut i vilka överdrifter som helst, och de föraktar våra homeriska och platoniska kulturtraditioner då de menar att deras kristendom gör äldre filosofier och traditioner överflödiga. Därför är de lärdomens fiender. Därför är jag rädd för dem, ty lärdomen är allt vad civilisationen består av. Det är allt vad mänskligheten har. Det är vår kontakt med evigheten. Om kristendomen vill köra över den kan det bara leda till barbari, våld och sönderfall, som det redan i viss mån gjort över hela det gamla romerska imperiet.

Hypatia Lärdomen var alltid försvarslös i sin egenskap av att insistera på att alltid vara öppen för alla.

Theon Och extra försvarslös och utsatt är den, när dess främsta ledsagarinna och förmedlare är en ung vacker kvinna. Därför är jag dubbelt rädd för kristendomen, ty du är ung och vacker och värnlös, och du blir Alexandrias lärdoms främsta ledstjärna när jag är borta.

Hypatia De kristna respekterar mig liksom jag respekterar dem.

Theon Inte alla. Du har rätt beträffande merparten, de flesta kristna är vanliga hyggliga människor som inte vill någon något ont, men översteprästerna utbildar en egen milis som alla är potentiella fanatiker som kan ta till våld och inte drar sig för att göra det i kristendomens namn. Dessa respekterar dig inte utan tvärtom fruktar dig och ser på dig med avsky, därför att du står dem i vägen och håller biblioteket utom räckhåll för den kristna censuren.

Hypatia Det är min uppgift att fortsätta därmed.

Theon Därtill har jag uppfostrat dig. Men nu berättar du, att det finns kristna även bland dina studenter. Därför är jag glad att du inte längre bedriver undervisning hemma i trädgården, som är en alltför skyddad miljö. Jag vet vilka rykten de kristna har spritt om dina symposier i trädgården.

Hypatia Är de kristna så dumma att de tror på ryktesspridning?

Theon Ja, Hypatia, så dumma är de, åtminstone de värsta av dem, som är de som sprider ryktena.

Hypatia(ser ner) Vad har du hört?

Theon Vill du veta det?

Hypatia Därför frågar jag.

Theon All ryktesspridning handlar bara om låga dumheter. Ursprunget till ryktesspridningen är din ungdom och oskuld, din skönhet och högburna integritet. Som den jungfru du är går du traditionellt som seden kräver med ditt hår oklippt av en ständigt växande längd, vilket enbart framhäver din uppenbara oskuld som jungfru, vilket gör dig ännu tacksammare för odlingen av låga rykten. Du väcker åtrå hos männen, Hypatia, och det är den faran som hotar dig mer än någon annan. De som är ärliga och utan farliga baktankar, som Orestes, som ju till och med offentligt friat till dig, står för sin kärlek och blygs inte för att förevisa den offentligt i all sin friska skönhet och uppriktighet, men de kristna lider av hämningar och tror sig se en dygd i att förtränga sina drifter och känslor, vilket bara gör dem värre. Den som känner åtrå och inte visar det är alltid många gånger farligare än någon vild älskare som bekänner sin kärlek.

Hypatia Så du vill inte berätta vilka rykten de sprider om mig?

Theon De värsta anser att du förtrollar männen och därför är en häxa.

Hypatia (ler) Som Medea och Kirke?

Theon Jag förstår att du ler. De var båda oemotståndliga för sin skönhet, varför sagan gjorde dem till häxor och överdrev deras påverkan på männen. Medea var mera historiskt reell, och hon förvandlade inte männen till djur. I stället blev hon offer för sin trohet mot Jason.

Hypatia Tror du jag kan få ett liknande öde genom, som de kristna säger, mitt magiska inflytande på männen?

Theon Det är det jag helst inte vill spekulera i.

Hypatia Far, jag har ingenting emot att bli ett offer, om ödet kräver det, och i så fall blir jag det liksom Medea av trohet mot mitt kall, som är förvaltandet och spridandet av lärdomen och vetenskapen. Jag behöver inget annat. Orestes erbjöd mig hela världen och det offentligt förra veckan på teatern när han friade till mig inför hela staden, varpå jag gav honom svar på tal genom gåvan av min näsduk dränkt av mitt menstruationsblod, enkom för att demonstrera för honom hur oskön den sexuella kärleken är med allt som hör därtill. Gärna romantik, ty den är andlig i sitt innersta väsen, men sex är för mig enbart en vederstygglighet av bara avskräckande ingredienser som bara kommer elände åstad.

Theon Ändå kom du som min dotter till genom äktenskapligt umgänge, som för dina föräldrar inte var enbart obehagligt.

Hypatia Ja, om det fungerar på det sättet må det vara hänt, men jag är fri för att någonsin vilja låta trälbinda mig i köttet. Kunskapen är fri, och det intellektuella ger mig vingar att flyga med, medan slavtjänst i ett äktenskap bara kan beröva mig de vingarna. Är det då så konstigt att jag väljer rätt?

Theon Jag är som alltid stolt över dig, min dotter, för din kompromisslösa integritet.

Hypatia Det är den som gör det möjligt för mig att existera för att göra en insats.

Theon Ja, och det är bara för dig att fortsätta därmed, och det enda som hotar dig däri är de kristna.

Hypatia Jag ser dem inte som ett hot.

Theon Jag gör det. I framtiden kan du en dag ställas inför det ultimatum, att ditt enda sätt att kunna fortsätta din verksamhet vore att själv konvertera och bli kristen.

Hypatia Det vore att sälja min själ.
Theon Jag bara förelägger dig möjligheten att det kan gå därhän.
Hypatia Det är det sista jag gör.
Theon Hellre dör du?
Hypatia Jo, faktiskt.
Theon (omfamnar henne) Då är du min dotter. *(kysser och kramar henne, ser på henne)* Jag önskar bara jag kunde fortsätta skydda dig när jag är borta.
Hypatia Det kanske du kan, om du överlever döden.
Theon Det är det vi inte vet någonting om.
Hypatia (släpper omfamningen) Kort sagt, far, vi har mycket forskning kvar att bedriva, och det arbetet släpper jag aldrig.
Theon Kom bara ihåg, mitt barn, att de älskare som bekänner sin kärlek kan du lugnt lita på som dina vänner, medan de enda som kan bli farliga för dig är de som förtränger den till dolsk sjuklighet som lätt övergår till fördomsfullhet och avsky.
Hypatia Jag skall akta mig för alla kristna förställare med masker utan leenden. Demetrius är dock inte en sådan och inte heller någon annan av mina kristna elever.
Theon Det tror jag också. Därför kan du lugnt fortsätta undervisa dem till och med i kärlek.
Hypatia Så länge jag håller mig på saklighetens plan.
Theon Hänger du dig aldrig åt utsvävningar?
Hypatia Bara i etern, bara i rymden, bara bland himlakropparna och universum. För sådana utsvävningar, far, är inte hela universum tillräckligt för mig.
Theon Det är bra, min dotter. Skall vi börja gå till middagen?
(ledsagar henne ut, som en god fader sin enda och älskade dotter.)

Akt II scen 1.

Theophilus Kommer inte våra vänner snart?
Kyrillos De ska nog vara här när som helst.
Theophilus Om det är något jag avskyr så är det att behöva vänta, och vänta har jag fått göra i hela mitt liv.
Kyrillos Tålmod är en dygd, farbror.
Theophilus Tror du inte jag vet det, din viktigpetter? Vem är du att moralisera inför mig? Vi må vara fulla av alla kristliga dygder, men det hindrar mig inte från att bli otålig och arg när jag vill!
Kyrillos Är inte ilska en av de sju dödssynderna?
Theophilus Jo, om man är arg hela tiden, men det behöver man ju inte vara. Att bli arg ordentligt då och då är bara hälsosamt, i synnerhet om man får utlopp för sin ilska.
Kyrillos Här kommer de.
Theophilus Äntligen! Välkommen, mina kära söner! Äntligen börjar vi komma någon vart!
Synesius (kommer in med Demetrius) Finns det hopp om att det äntligen kommer något kejsarligt påbud, som kan avgöra saken?
Theophilus Vad tror du vi har gjort under hela belägringen? Suttit och rullat tummarna? Nej, naturligtvis har vi ansatt kejsaren hela tiden med böneskrifter och klagomål och pepprat det kristna hovet med våra rimliga argument för att få sjukdomen uppryckt med rötterna en gång för alla.
Synesius Även om vi får templet rivet kommer hedningarna att finnas kvar.

Theophilus Men härden för ruttonheten blir avlägsnad, och det blir en viktig seger för alla tider för kristendomen över hedendomen!

Demetrios Men det är ju bara ett bibliotek.

Theophilus Nej, Demetrios, det är mycket mer än bara ett bibliotek. Det är en skamfläck för Alexandria som dess mest iögonfallande tempel, som är fullt av vidriga avgudavidunder och beläten som inte får dyrkas längre. Vi måste visa för hela världen en gång för alla att alla de gamla gudarna är döda och aldrig har funnits!

Demetrios Med att förstöra harmlösa statyer och konstverk och orena ett tempel som betraktats som lika heligt som någon av våra kyrkor under mycket längre tid än kristendomen har funnits?

Synesius Han argumenterar bara för sakens skull, som han är van vid i skolan. Han är ju fortfarande aktiv student hos Hypatia.

Theophilus Och därför är du så ovärderlig för oss, för genom dig kan vi hålla koll på vad som försiggår inom skolan och biblioteket och alla de gamla etablerade hedningarnas intriger och konspirationer för att återetablera sin hedendom och kunna få bort oss kristna, men vi har kommit för att stanna, medan deras tid är ute.

Synesius Är det då så säkert att kejsarens påbud skall komma?

Theophilus När som helst. Han kan inte backa från sin egen kristendom, och han är världens mäktigaste man och kanske den siste kejsare över hela det romerska riket vi kommer att få se. Det kan ju inte hålla ihop längre. Det måste ligga i hans eget intresse att kristendomen måste få religiöst monopol över hela världen. Det är ju den enda sanna religionen.

Demetrios Likväl är det ganska meningslöst och brutalt att bruka våld för förstörelsens skull bara för att likvidera harmlösa gamla konstverk. Oskyldigt blod har utgjutits i denna konflikt, och ingen är intresserad av att det blir mera sådant.

Theophilus Hedningarna får skylla sig själva. De provocerade oss.

Demetrios Nej, vi provocerade dem.

Theophilus Men de angrep oss, och vi gav tillbaka med besked, och därför har vi nu Serapion belägrat med alla de gamla hedniska bibliotekarierna instängda däri. Det är bara gamla orkeslösa gubbar som fortfarande försvarar den gamla antika världen.

Synesius Glöm inte Hypatia.

Theophilus Och Hypatia, en kvinna, en oförsämd kvinna, som vägrar böja sig efter de kristna reglerna och klä sig anständigt med håret täckt och utan smycken och anstötlig grannlåt.

Demetrios Hypatia har aldrig haft ett smycke på sig.

Theophilus Men hon går omkring med utslaget hår och med bara armar! Hon utmanar varje anständig karl i hela staden! Hon är hutlös! Hon måste få lära sig en läxa! Jag hoppas hon bränns inne i Serapion när vi bränner det.

Synesius Ärkebiskop Theophilus, det vore det dåraktigaste vi kunde göra. Alexandrias bibliotek är berömt över hela världen som det största och mest välsorterade av alla bibliotek. Vi har haft 700,000 bokrullar bevarade för världens fromma.

Theophilus Det var länge sedan. Redan Julius Caesar brände ner biblioteket.

Synesius Det var oavsiktligt. Det var en brand från skeppen som spred sig till biblioteket i land. Och det mesta kunde räddas. Att förstöra böcker är det dummaste man kan göra, för därmed visar man sig som en fiende till Ordet. Vad skulle du säga om judarna eller bibliotekets lärare fick för sig att bränna alla Biblar?

Theophilus Men Bibeln är den enda oundgängliga boken. Därför är alla andra böcker egentligen onödiga. Allt finns i Bibeln. I de grekiska författarnas skrifter finns

det bara oarter och oanständigheter, de athenska tragödnerna skrev bara skabrösiteter som är menliga för moralen, filosoferna bara flummade, och dikterna är bara förledande till synd, då de flesta är skamlösa kärleksdikter.

Synesius Ändå vore det dumt att bränna Serapionbiblioteket.

Theophilus Nåväl, vi ska inte bränna det. Vi ska bara rensa det. Vi ska befria det från alla avgudabeläten och stänga det för vidare gudstjänster, tills vi gjort om det till en kyrka. Och vi kan ju inte ha några böcker kvar i en kyrka, så dem måste vi bara göra oss av med, även om vi inte måste bränna dem.

en budbärare Ers helighet, en kungörelse från kejsaren. (*bär fram en pergamentrulle*)

Theophilus Äntligen! Jag känner på mig att detta är vad vi alla har väntat på! (*tar ivrigt hand om dokumentet, öppnar det och läser*) Triumf! Kejsaren befäller att biblioteket skall öppnas för de kristna! Han befäller att hedningarna skall lämna det! Vi har vunnit! Belägringen är över!

Demetrios Ge åtminstone Hypatia och hennes far och bibliotekets andra tjänsteandar möjlighet att rädda allt det viktigaste därifrån. Sedan kan ju ingen hindra den kristna mobben från att plundra resten.

Synesius Det är rimligt, min ärkebiskop.

Theophilus Vem kan hålla Guds nitälskan tillbaka? Vem kan hindra kristendomen från att triumfera över hela världen? Vem kan motstå den kristna missionen? De får rädda vad de vill så gott de kan, men vi kan inte ge dem andrum. Varna henne så mycket ni vill, Demetrios, men ingenting kan hindra Guds soldater från att göra rent hus med gamla synder. Templet skall renas, med eld och svavel om det behövs, så att det kan bli till Alexandrias ståtligaste kyrka!

Synesius Skynda dig, Demetrios, och varna henne. (*Demetrios skyndar ut.*)

Theophilus Vem är han mera trogen? Oss eller den där leda kvinnan?

Synesius Ärkebiskop, alla människor med någon bildning alls har haft Hypatia som lärare. Hela Alexandria respekterar, älskar och vördar henne, utom ni. Hon har kunskaper som ingen annan har, och all kunskap är helig. Ingen har någon rätt att röra ett hår på hennes huvud, ty hon har aldrig gjort något orätt.

Theophilus Du tycks också vara besatt av henne.

Synesius Ärkebiskop, är inte kristendomens första och största bud att man skall älska sin nästa? Varför exkluderas Hypatia från den kristna kärleken, för att hon är klokast och mest begåvad av alla själar i Alexandria?

Theophilus Hennes inflytande är skadligt så länge hon förblir en hedning. Låt henne bli döpt, och även jag skall respektera henne. Jag kan inte försvara en fiende till kristendomen.

Synesius Hon är ingen fiende till kristendomen. Hon är neutral.

Theophilus Nej, så länge hon är hedning är hon fiende. Sade inte Kristus själv, att den som inte är med oss är emot oss? Hon måste bli en av oss. Annars är hon förr eller senare förlorad och måste hon offras med allting annat gammalt för framtiden.

Synesius Ni har fått nyckeln till Serapionbiblioteket och har fått fria händer av kejsaren att oskära det som hednisk helgedom. Ni får plundra och skända det hur mycket ni vill, men låt det räcka med det. Lämna människorna som arbetat där i generationer sedan sex hundra år i fred. De har ingenting ont gjort, och det är alldeles tillräckligt att de får se sina livsverk bli förstörda.

Theophilus Man kunde nästan få för sig att du försvarar hedningarna.

Synesius De är människor lika mycket som vi. De är mänskliga. Vad har vi för rätt att vara omänskliga?

Theophilus Dra tillbaka till din ökenkyrka i Kyrene, Synesius. Du har ingenting här att göra. Du är lika förtrollad av henne som alla andra, som haft något med henne att göra.

Synesius Alla betydande människor i Alexandria har haft henne som lärare. Hon är hela stadens mest älskade jungfru. Det är bara barbarer som undgått hennes positiva inflytande, och de kan inte ens läsa. Är det bara sådana människor du vill ha kvar i staden?

Theophilus Ingenting kan rädda Serapion mera, Synesius, inte ens du, inte ens Orestes, om han så skulle bli stadens prefekt. Vi skall utrota hedendomen från staden, och det räcker inte med Serapion, för den finns överallt.

Synesius Räkna inte med något annat stöd från mig utom det rent andliga som tillhör vår religion. Om en dag Hypatia skulle behöva försvaras mot övervåld, så skulle jag i nödfall gärna göra det ensam även mot själva Alexandrias mäktigaste biskopar. (går)

Theophilus Han är förlorad. Han är helt förtrollad av henne.

Kyrillos Vi har fått Serapion, farbror. Låt oss börja med att utrota hedendomen därifrån. Det andra kommer sedan.

(*Theophilus tar sin brorson om axlarna, och de går ut tillsammans.*)

Scen 2. Ett skändat tempel. Sönderslagna statyer och sönderslitna bokrullar.

Hypatia (kommer in ensam) Allt är sönderslaget, barbarerna har fått triumfera, med våld har de försökt stryka ett streck över historien, och med våld har de försökt ersätta den gamla kulturen med fanatismens inskränkthet och högmodets fåfänga självdestruktivitet, och har de lyckats? De anser att de har lyckats, då de triumferar. Men vem kan tro på någon framgångs beständighet här i världen? Vem kan tro att någonting i historien kan förintas och förträngas? Spökerna finns alltid där och återhemsöker alltid framtiden på nytt, när det är de som träder fram när nya civilisationer går under. Skulle Homeros och Platon vara döda? Aldrig. Kristendomen må ha triumferat över vad den kallar hedendomen, men denna triumf är bara kristendomens självkröning till ännu en av historiens fåfänga dominerande narrföreställning. Redan slåss biskoparna inbördes och rycker tiarorna av varandras hjässor och bråkar om hårklyverier och bokstäver i vad de kallar den heliga skrift, medan de använder kräklorna som klubbor och inbillar sig representera Guds egen ofelbarhet genom sina fåfänga ämbeten. Jag är ledsen, men jag kan inte ta dig på allvar, o nya kristna världsordning, i synnerhet inte när du bemödar dig om att försöka krossa den tusenåriga världsordning och kulturvärld som trots allt konsekvent var uppbygglig ända tills du kom och förstörde den.

Orestes (har kommit en, stått en stund och sett på Hypatia på avstånd, innan han framträder) Går du här ensam bland ruinerna, Hypatia?

Hypatia Vad skulle jag annars göra? De kristna förbjuder ju sina kristna att bevista mina lektioner.

Orestes Men de elever du en gång haft förblir dig alltid trogna och dina elever för evigt.

Hypatia Tala inte med mig om evigheten, Orestes. Jag vet nog att du numera är kristen själv, som alla andra. Ingenting låter mera hädiskt och absurt än allt kristet tal om evigheten, som om den var kristenhetens personliga monopol och mera tvärsäkert som sådant än själva döden.

Orestes Du kommer att vara längre än kristenheten med din integritet och ditt humanistiska exempel.

Hypatia Inte om kristenheten får bestämma, för den vill ingenting hellre än att likvidera även mig, som den här har likviderat allt vad jag representerade och levde för. Vi tillhör alla förgängligheten, Orestes, hur mycket ni kristna än må orda om evigheten och dess rike. Ja, ni har infört en ny kristen världsordning, och den lyser över hela världen med sin dårskap, sin splittring, sin absurditet, sitt fåneri och sitt tyranniska övermod. Era pretentioner, Orestes, har släppt barbariet fritt fram över världen, och ni har själva gått i spetsen för det.

Orestes Jag deltog inte i den kristna förstörelsen av Serapion, och det vet du. Jag blev kristen bara för att kunna hjälpa alla dem som valt att inte bli det. Endast som kristen kan jag nå den makt och inflytande som kan göra det möjligt för mig att beskydda er så att ni kan överleva.

Hypatia Hyckleri, alltså, och opportunist. Det är allt vad kristendomen handlar om. Det är kristendomen som gäller, det är det senaste religiösa modet, alltså måste alla bli kristna, ty annars kan de inte få något inflytande, någon maktställning och någon rikedom här i världen.

Orestes Jag kommer att bli nästa prefekt över Alexandria, Hypatia, och jag förblir dig trogen, liksom alla dina forna elever, som alla kommer att bli ledande krafter i förvaltningen.

Hypatia Trogen, på vilket sätt? Synerius är biskop i Kyrene och en av kristendomens främsta stöttepelare i Afrika tillsammans med Theophilus och hans ambitiöse brorson Kyrillos. Där har du en mäktig helig treenighet redo att ta kontrollen över hela denna kontinent. Då behövs inte längre din urmodiga trohet mot mig.

Orestes Hypatia, ingenting har förändrats. Ni lyckades rädda allt det viktigaste ur Serapion. Biblioteket kräver fortfarande sin personal, sina bibliotekarier och sina lärare, och du är fortfarande den främsta av dem.

Hypatia Min far är den främsta, men Alexandrias folks egenmäktiga förstörelse av Serapion i kristendomens namn krossade hans hjärta. Han är döende och ligger slagbunden kroniskt till sängs. Ingenting kan längre upprätta Alexandrias främsta bibliotekaries och lärdomsförvaltares fullständiga uppgivenhet beträffande Alexandrias folks förfall till kristendomens dumhet och ignorans.

Orestes Fortsätt undervisa, Hypatia. Ingen skall kunna hindra dig med mig som prefekt. Jag är din. Jag svor dig min kärlek redan som ung, och jag har aldrig svikit den. Liksom du tänker jag aldrig gifta mig. Ditt exempel gav mig en helig respekt för jungfrudomen på livstid, och kan du som kvinna så kan även jag som man. Jag älskar dig, Hypatia, och ämnar aldrig överge dig och dina och våra ideal, vad som än händer.

Hypatia Det säger du nu, men vad säger du när de kristnas militanta parabolaner drar fram genom gatorna och kräver alla oliktankandes lynchning? De är liksom en gräshoppsvärm kapabla till vad som helst, och ingenting kan stoppa dem, utan när de är på det humöret förintar de allting i sin väg, som de förintat detta Serapion, vår stoltaste biblioteksbyggnad. Tänker du då stå i vägen för dem, försvara mig och låta dig massakreras av deras insektsmentalitetens totala blindhet och vanvett?

Orestes Ja, det tänker jag göra, om den dagen kommer. Jag följer hellre dig, Hypatia, än jag följer världen och kristendomen.

Hypatia Du kommer att få mycket att göra om du som prefekt åtar dig försvaret av alla dem som de kristna behagar förfölja. Kommer du ens att kunna skydda

judarna, Alexandrias största minoritet, som de kristna redan vill utrota, fastän de är Alexandrias främsta kulturelit, eller kanske just därför?

Orestes Jag vet inte, Hypatia, men jag tänker försöka. Min främsta plikt som prefekt blir att slå vakt om rättvisan och lagen.

Hypatia Du är inte prefekt ännu. Vänta tills du blir det.

Orestes För din skull och för alla deras skull som tar avstånd från mobben ämnar jag bli det, för att kunna skydda er, och därför är jag kristen, vilket ger mig immunitet och gör mig oantastlig till och med för de kristna parabolanernas hysteri.

Hypatia Jag önskar jag kunde tro dig.

Orestes Det är vår enda chans, Hypatia. Annars är vi förlorade och hela kulturen och allt vad bildning och kunskap och vetenskap heter, vilka ideal är våra liv och dess enda mening.

Hypatia Du vet i alla fall vad du talar om. Det gör ingen annan kristen, om det inte är för att framhäva sina ambitioner.

Orestes Bry dig inte om dem. Lämna de kristna i fred, ägna dig åt din lärarverksamhet, och de skall lämna dig i fred, så att du kan fortsätta sprida din bildning och vetenskap vidare. Du har din forskning att leva för. Hela kristendomen är värdelös mot den.

Hypatia Tack, Orestes. Trots allt ger du mig kraft att fortsätta, även om det blir svårt utan min far.

Orestes Är han verkligen döende?

Hypatia Det är bara en tidsfråga. Han angreps med våld av en kristen. Var det inte en kristen som manade envar att vid angrepp vända den andra kinden till? Det behövs inte nu när kristendomen är världsbehärskande och ofelbar. Då kan man lugnt köra över alla andra och slå ihjäl dem inte bara på kinden så mycket man vill utan att de ens skall kunna försvara sig.

Orestes Du är bitter.

Hypatia Bara på kristendomen, men det är alla som sett dess sanna väsen och som ser hur den lurat hela mänskligheten och slavbundet den med vidskepelse och hjärntvätt.

Orestes Jag vill bara be dig om en sak.

Hypatia Nå?

Orestes Inför mig kan du vara uppriktig om de kristna, men provocera inte dem med din uppriktiga mening, för det kan aldrig gagna någon, allra minst dig själv.

Hypatia Du rekommenderar i stället din hycklande opportunistiska väg, så att de kristna gör dig till prefekt?

Orestes För att kunna skydda andra.

Hypatia Jag kan aldrig förstå mig, Orestes. Jag har bara en roll att spela i livet, och det är sanningens. Allt annat är lögn som jag aldrig kan befatta mig med.

Orestes Försök dock att vara försiktig och försynt. Det har du allt att vinna på.

Hypatia Jag har ingenting att förlora, Orestes, då de kristna redan har tagit ifrån oss vår samvetsfrihet och vår rätt till vår egen tro. De kräver ju att man måste omfatta kristendomen som världens enda tillåtna religion eller dö.

Orestes Inte om jag får råda.

Hypatia Lycka till, Orestes. Du behöver inte strida vid min sida. Jag kan strida ensam.

Orestes Jag sviker dig aldrig, Hypatia. (*Hon går.*)

Hon står för vad hon går för, och ett sådant exempel är minst lika värdefullt som Kristi eget. Men de kristna ser inte längre de framstående exempel de har framför ögonen, då de menar att Jesu exempel ställer alla andra i skuggan, då han var

gudomlig; men var han det? Är det inte en myt som alla myter om de grekiska gudarna? För mig är Hypatia mera gudomlig än vad någon överdriven Jesuskult kan bli. (*går*)

Scen 3. Hemmet. (*som akt I scen 2*)

Hypatia kommer hem.

Hypatia (till en tjänare som möter) Hur mår han?

tjänaren Ingen bättring, frun.

Hypatia Någon försämring?

tjänaren Han lever ännu.

Hypatia Är han vid sina sinnen?

tjänaren Fullkomligt.

Hypatia Det är det enda som betyder något. Då finns det hopp, och då kan han bli frisk igen.

tjänaren Han verkar dock ha givit upp.

Hypatia Det tror jag inte. I vår familj ger man aldrig upp.

tjänaren Serapiontemplets plundring knäckte honom.

Hypatia Jag vet. Det knäckte oss alla. Men vi ger inte upp för det. Kan han ta emot mig?

tjänaren Han har bara väntat på er återkomst.

Hypatia Och jag har bara väntat på att åter få vara vid hans sida.

(En vägg glider isär, och Hypatia går in till sin fader, som ligger döende till sängs.)

Theon Min dotter, jag var rädd att du inte skulle hinna.

Hypatia Säg inte att du tänker lämna oss redan, far.

Theon Jag är rädd att det är dags. Mitt hjärta har rämnat för djupt i rötterna för att någonsin kunna bli helt igen.

Hypatia Glöm de usla skurkarna. Glöm det våld de övat mot oss. Glöm deras dumhet och intighet. Vi har fortfarande vårt arbete kvar.

Theon Du har det kvar, och det enda som håller mig kvar och får mig att uppskjuta mitt avsked är min fruktan för att lämna dig ensam.

Hypatia Jag har aldrig varit rädd, far.

Theon Jag vet, och det gör mig desto räddare om dig.

Hypatia Vi har fortfarande mäktiga beskyddare. Alla Alexandrias bästa och ledande människor står på vår sida mot den avskyvärda majoriteten, som inte vet vad de gör.

Theon Ack, min dotter, vi är ett utdöende släkte, och det har vi alltid varit.

Hypatia Vad menar du?

Theon Vi humanister, det godas försvarare, förvaltarna av förståndet, de olyckliga få som står för all mänsklig klarsynthet i all sin ständiga bristvara, de som är för goda och kloka för att bruka våld, varför vi alltid går under för det och blir dess första offer, vi de godtrogna, som är ensamma om att tro mänskligheten om något gott trots allt.

Hypatia Förtvivla inte, far.

Theon Vi som giver våra liv för vårt arbete utan lön för den idealism som förde fram Platon och Pythagoras, Homeros och tragödem, Herodotos och Cicero, vi som bekymrar oss om mänskligheten och dess bildning trots dess dumhet och lättja, vi som är olyckliga nog att kunna se vad de flesta aldrig någonsin kan se eller fatta,

livets mening, skönhetens värde i sin andlighet och kunskapens rikedom, som är den enda sanna rikedom och makten.

Hypatia Far, vi har mycket kvar att göra. Ge inte upp. Lämna inte in, om du kan undvika det.

Theon Det enda säkra i livet för oss alla, hur gudomliga och kristliga vi än må inbilla oss vara, är att vi alla skall dö, och det är mänsklighetens enda försonande drag. Tack vare döden kan varje människa dock försona sig med livet. I och med döden förlåts henne allt, och hon gör sin yttersta bot genom att uppge livet. Döden är på gott och ont men kanske mer till välsignelse än något annat. Även den jubelidioten Theofilus på sin biskopstron och hans odrägliga brorson måste en dag dö, hur mycket de än må inbilla sig att något himmelrike väntar dem. Vad de är barnsliga, Hypatia, alla de som tror på ett liv efter detta! Vad spelar det för roll? Det är ändå bara nulivet som räknas. *Det* är vår prövning och rättegång, det är det enda livet i nuet som gäller, allt annat är ovidkommande, vad det än blir. Pythagoras och många andra ansåg att själen kunde födas på nytt om den ville och att den vandrade från existens till existens, men även om det skulle vara sant är det en fåfäng diskussion, då ingenting kan bevisas, ingenting är säkert, utom nuets liv och död. Ack, Hypatia, människornas största fara och farligaste övermod ligger i alla spekulationer om evigheten och vad hon kallar Gud. Vad spelar det för roll om det finns någon Gud eller inte? Låt honom existera, vare sig han gör det eller inte, men det har ingenting med vårt liv och vår prövning i livet att göra. Det är helt på vårt eget ansvar, och vi är bara ansvariga inför oss själva, inte inför Gud. Lycklig är man bara om man kan skiljas från livet utan dåligt samvete, så att man gjort mera rätt för sig än motsatsen, och det är det enda som gäller. Vi försökte göra det bästa av saken, Hypatia, vi motstod det kristna barbariet med dess farliga hjärntvätt och mentala enkelriktning med övertro som monstruös vidskepelse, men vi blev fruktansvärt ensamma till slut, då kristendomen lyckades få in massorna i sitt mentala slaveri. När jag går bort, Hypatia, blir du alldeles ensam, och det är det enda jag är rädd för inför döden. Det är det enda som gör att jag skiljs från livet motvilligt.

Hypatia Var inte rädd, far. Som jag sade, vi har mäktiga beskyddare, och alla de rättfärdiga står på vår sida, främst biskopen av Kyrene, min fromme elev Synerius, och Orestes, som troligen blir nästa kejsarliga prefekt.

Theon De räcker inte till, Hypatia. När krisen kommer skall de vara lika vanmäktiga och fega som själva översteprästerna inför den kristna gräshoppsvärmens blinda anlopp.

Hypatia Ser du in i framtiden?

Theon Ja, och jag tycker inte om vad jag ser. Därför föredrar jag att inte se det. Vi är de sista, Hypatia. Efter oss dör Antiken ut. Vi är de sista som ännu har vett och skönhetssinne nog att betrakta Homeros, Aiskhylos, Sofokles och Euripides som heliga. Jag skäms inte för att påstå, att de är heligare än Kristus, som aldrig skrev något själv. De kunde dikta och skapa oförgängliga verser och instruktiva ödessagor av tidlös och universell giltighet. Det kunde inte Kristus. Inget ont om honom, han gjorde sig själv till en mäktig ödessaga och tidlös berättelse av outtömlig betydelse, men han kunde inte dikta, bara prata och predika. Inget ont i det heller, men poeterna kunde befästa sina ord och få dem lästa i evighet. Om Jesus vet vi inte ens vad han egentligen sade.

Hypatia Vårt arbete hör evigheten till, far. Vi har varit evighetens förvaltare. Vi har gjort vår plikt, och det bästa av allt: vi har ingen del i kristendomens maktmissbruk, så som det nu ständigt tilltager. När kristendomen blev statsreligion var den dömd till maktens korruption, och allt vad de ledande kristna biskoparna nu

gör är att bekämpa varandra för att var och en själv framstå som den ofelbaraste auktoriteten. Theophilus och Kyrillos reste till ett koncilium i Konstantinopel bara för att störta den heliga Johannes Chrysostomos, kanske den ypperste talare och skriftställare som kristendomen någonsin haft.

Theon Lyckades de?

Hypatia Naturligtvis. De kristna lyckas alltid i sina destruktiva uppsåt. De lever bara för sin korruption, som de är för blinda för att kunna se hur den förtär dem själva och får hela kyrkan att ruttna inifrån.

Theon Theophilus har också angripit Origenes, den främsta av alla kyrkofäder.

Hypatia Han angriper alla som vågar representera en smula vett och tolerans.

Theon Ack, hur kunde världen bli så fördärvad? Den yttersta historiska paradoxen är att kristendomen i avsikt att frälsa världen med sin helighet bara har lyckats fullständigt fördärva den. Redan de romerska kejsarna ansträngde sig för att fördärva den med sin diktatur, men det är först de kristna som lyckats genomföra det totala fördärvet. Bara därför är nu hela romarriket i upplösning.

Hypatia Låt dem ruttna. Vi har ingenting med dem att göra.

Theon Ändå hade vi en god värld en gång i tiden. Homeros värld var full av oegentligheter, men den var god och glad. Platon angrep hans svagheter och försökte införa en högre moral och lyckades egentligen över all förväntan, när Alexander som Aristoteles lärjunge bragte den hellenska upplysningen till hela den barbariska världen i öster, och hans efterträdare ptoleméerna här i Egypten och deras bibliotek här i Alexandria med all den lärdom som härifrån kommit hela världen till godo var beviset för att den homeriska världen var en god värld. Varför måste då de kristna fördärva den? Var det bara avund?

Hypatia Det var som en sorts perversitet kanske till följd av mindervärdeskomplex. De skulle till varje pris göra den ännu bättre, och så förföll de till oegentliga metoder som våld och indoktrinering, och så blev det bara fördärvligt godtycke och egoism av hela världen.

Theon Kristendomen har misslyckats från början.

Hypatia Och det är bara vi som vet det.

Theon Ack, min dotter, dessa bekymmer överväldigar mig. Det är de som krossar mig. Jag beklagar, att jag inte kan hålla mig kvar längre, men jag orkar helt enkelt inte.

Hypatia Det är dig tillåtet att dö, far. Det är en mänsklig rättighet, och i vårt jordiska lidande är det alltid kanske vår enda utsikt till välförtjänt befrielse.

Theon Hypatia, omfamna mig. Lämna mig inte. Jag vill stanna kvar hos dig. Om mitt sjäsliv fortsätter efter min död kan du vara säker på att jag stannar kvar och så gott det går beskyddar dig.

Hypatia Far, hela mitt liv är bara tacksamhet mot dig.

Theon Tack, min älskade. Du var mitt enda barn, och min lycka var, att jag aldrig hade kunnat få något bättre. *(dör)*

Hypatia (begraver sitt huvud vid hans sida och gråter ljudlöst)

tjänaren Det är över, frun.

Hypatia Jag vet, Dolon. Vi skall ge honom all den anständighet som tillkommer honom vid hans begravning, och bara hans vänner och kolleger skall vara inbjudna, inte en enda kristen.

tjänaren Det kommer att upptas illa av översteprästerna.

Hypatia Vad man än gör, Dolon, så upptas det illa av översteprästerna. Det är det de är till för. Redan Kristus upptogs illa av översteprästerna. Bekymra dig inte. Dina dagar är räknade. Snart blir du fri, när du inte längre behövs vid vårt hushåll.

tjänaren Kommer ni att ge mig fri?
Hypatia Ja, Dolon, ty det hade min far velat. Han ville aldrig ha några slavar, men vår ställning och höga ämbete krävde det. Nu när vi gradvis berövas den ena uppgiften efter den andra kommer vi snart inte längre ha råd att ha några slavar. Du blir den första som blir fri.
tjänaren Jag vill aldrig tjäna någon annan.
Hypatia Inte ens dig själv?
tjänaren Det har jag aldrig gjort. Jag skulle inte veta hur jag skulle bära mig åt.
Hypatia Stackars Dolon. Men du fick ändå en viss uppfostran och undervisning i vårt hus.
tjänaren Det är min enda rikedom, och den bär jag med mig och är tacksam för alltid.
Hypatia Den blir ditt fribrev. Med det i bagaget kan du åstadkomma vad som helst ute i världen.
tjänaren Jag är rädd att jag bara skulle hamna i någon annan slavtjänst i stället.
Hypatia Hos vem då?
tjänaren Förlåt mig, frun, men jag är kristen.
Hypatia Naturligtvis. Du är ju slav. Alla slavar är kristna, för de kristna har lovat dem medborgerlig frihet om de gör uppror mot sina herrar. Genom kristendomen kommer Spartacus slutligen att segra, och han får sin vilja igenom: det romerska rikets undergång.
tjänaren Förlåt mig, frun.
Hypatia Det är ingenting att förlåta. Det är ditt öde. Inte ens jag kan hjälpa dig med den saken, liksom jag måste bära mitt eget öde. Gå nu, Dolon. Låt mig sörja min fader i fred.

(Dolon går lydigt. Hypatia sänker åter sitt huvud i sorg vid sin faders sköte.)

Far, endast du gjorde livet uthärdligt. Utan dig är jag rädd att det blir mycket värre än vad ens du med din profetiska framtidsblick någonsin kunde föreställa dig. Jag skall sörja dig för resten av livet tills vi möts och blir kolleger igen.

Akt III scen 1.

Synerius Ursäkta mig, men jag förstår inte riktigt varför ni fördömer Origenes lärjungar. Är de inte lika mycket kristna som vi?
Theofilus De är kättare, Synerius. De är inte rena i tron. De kompromissar och vill beblanda sin kristendom med hedningarnas vanföreställningar. Vi kan inte kompromissa. Tron kan bara gälla Gud, inga avgudar.
Synerius Hade då Origenes fel som vår kyrkas främsta kyrkofader?
Theofilus Låt oss säga att han begick misstag. Han var inte felfri. Han hade svagheter. Den kristna tron får inte uppvisa några svagheter. Den måste vara absolut konsekvent. Annars är den förlorad från början.
Synerius Och skall då alla Origenes lärjungar och efterföljare uteslutas ur kyrkan och brännmärkas som kättare bara för att Origenes ansåg att platonismen inte var oförenlig med kristendomen?
Theofilus Han var en kättare, Synerius. Han trodde på reinkarnation. Han ansåg att Kristus inte kan ha dött på korset eftersom han blödde efteråt, men testamentena säger ju uttryckligen att han var död och begravnen. Annars kunde han ju inte uppstå från de döda. Som Paulus säger, hela kristendomen vilar på den yttersta

grundstenen, att Jesus var död när han uppstod från de döda. Annars finns det ingen uppståndelse och ingen kristendom.

Kyrillos Ändå tycker jag att vi har större problem med hedningarna och judarna än med Origenes kättarrörelse. Som Synerius säger, Origenes och hans lärjungar var ändå kristna.

Theofilus Vi kan inte låta kyrkan bli uppspjälkt av olika kätterier som var och en hävdar sin egen version och tolkning av kristendomen och framhäver den som den enda rätta. Origenes var lika litet kristen som Salomo var rättrogen jude, när han hängav sig åt sina tusentals hustrurs hedniska kulter och avgudadyrkan, liksom Origenes ville späda ut kristendomen med de hedniska filosofierna. Då har vi ingen kristendom längre. Kyrkan måste vara en, och dess tro måste vara en. Annars är den inte helig.

Kyrillos Borde vi ändå inte ta i tu med hedningarna och judarna först?

Theofilus Har du något bra recept på hur man kan få judarna utdrivna ur Alexandria? Får vi bara bort dem blir det sedan lätt att göra slut på den sista resten av hedendomen.

Kyrillos Redan Paulus vände sig mot judarna. Det var ju de som lät avrätta Kristus och korsfästa honom. Judarna är ingenting annat än Jesu mördare.

Theofilus Där sade du något. Redan Konstantin den store var inne på det när han drev in kilen mellan judendomen och kristendomen med införandet av söndagen som helgdag i stället för sabbaten. Vi måste följa den linjen. Kristendomen är nu statreligion, men judendomen har ingen behörighet. Alltså kan vi i princip få alla judar förklarade biltoga och statslösa om de förblir vid sin judendom, om vi bara får hela mänskligheten döpt ordentligt först.

Kyrillos Som du sade, farbror, om vi bara får bort judarna blir det en enkel match att få de sista resterna av hedendomen tvångsanslutna till kristendomen.

Theofilus Just det. Om vi får bort judarna och de sista hedningarna tvångsdöpta har vi sedan bara den farliga Hypatia med sina häxkonster kvar att åtgärda.

en tjänare Ers helighet, Orestes är här.

Theofilus Vad vill han?

Kyrillos Här har vi chansen att lansera vår politik. Hans inflytande ökar hela tiden.
(*Orestes kommer in.*)

Theofilus Var hälsad, Orestes. Vad förskaffar oss den äran?

Orestes Jag tänkte bara upplysa er om den aktuella situationen. Jag blir Alexandrias näste prefekt, bara så att ni vet det.

Theofilus Är det redan bestämt?

Orestes Från högsta ort i Rom.

Theofilus Lyder inte Alexandria under Konstantinopel?

Orestes Inte ännu. Det räcker med att en kejsare utfärdar en order, så tiger den andra. Rom har talat i denna fråga. Konstantinopel har därför tigit.

Theofilus *Roma locuta est, causa finita est.*

Orestes Ungefär så.

Theofilus Och kommer du därmed för att varna oss för din nya politik? Kommer du att begå samma misstag som Julianus avfällingen och tro att du kan återinföra hedendomen? I så fall är du en värre dåre än han.

Orestes Jag är kristen själv, och det vet du.

Theofilus Annars hade du inte kunnat bli prefekt.

Orestes Jag blev inte kristen för att bli prefekt, lika litet som du blev kristen för att bli ärkebiskop. Jag blev prefekt som lön för mina instanser, och kristen var jag redan innan av egen övertygelse.

Theofilus I så fall är det din plikt att åtgärda det hedniska och det judiska problemet i Alexandria.

Orestes Det är just därför jag är här, för att klargöra för er hur jag tänker åtgärda det problemet.

Theofilus Det gläder oss att du är medveten om att de utgör ett problem.

Orestes Problemet är inte de utan ni, som förföljer dem. Jag tänker åtgärda problemet med att sätta stopp för alla förföljelser. Det var alldeles tillräckligt hur de kristna förföljdes av de antikristna kejsarna. Jag tänker inte låta det kristna etablissemanget i Alexandria bli lika grymma förföljare som de.

Theofilus Det är de som bråkar och inte vi, och det vet du mycket väl. Det var deras angrepp mot oss som föranledde vår erövring och förstörelse av biblioteket i Serapion.

Orestes Men ni framprovocerade det.

Theofilus De var dumma nog att låta sig provoceras och falla för frestelsen att ta till våld. Våld tar man till bara i nödfall för att bevara ordningen, och det var vad vi gjorde, då deras angrepp hotade Alexandrias ordning. Jag tror vi står på samma sida därvidlag.

Orestes Ja, om ni avhåller er från vidare våld och förföljelser. Judarna i Alexandria utgör fundamentet för dess blomstring, handel och sjöfart och höga kulturella nivå. Glöm inte att det var judarna i Alexandria som först översatte Bibeln till grekiska under ptoleméerna.

Theofilus Vi förföljer inte. Vi bara försvarar oss när det behövs.

Orestes Du är listig, Theofilus, och din lömska dubbelmoral är ökad hos alla judar och icke-kristna. De vet vad ni går för och tänker inte låta sig provoceras av er till fler övergrepp från er, och som prefekt över den här staden är det min plikt att skydda dem, i synnerhet nu när de är i minoritet.

Theofilus Så du har kommit för att varna oss?

Orestes Precis. Inte ett hår får krökas på någon judes eller icke-kristens huvud.

Theofilus Du är förtrollad av den farliga häxan Hypatia. Du går i hennes ledband och är hennes slav.

Orestes Hon är Alexandrias lärdaste och klokaste kvinna. Om det är någon som ordningsmakten är pliktig att skydda är det hon och hennes verksamhet för Alexandrias högre utbildning.

Theofilus Hon är en hedning och kättare, och alla villfarelser och kätterier i den här staden kan härledas från henne.

Orestes Varför hatar du henne? Din fördomsfullhet mot henne är minst sagt irrationell, och du är ganska ensam om den. Fråga vår vän biskopen av Kyrene här. Har Theofilus rätt i sitt fördomande av Hypatia, Synerius?

Synerius Ingen har rätt att döma någon annan utan laglig rättegång för något annat än reguljära lagbrott. Dömen icke, på det att ni icke må bli dömda, som Kristus själv sade.

Orestes Jag har sagt mitt, mina herrar, jag har varnat er, och biskopen av Kyrene har vidimerat min varning. Jag bara helt enkelt ber er att lämna judarna och de icke-kristna i fred, så som jag kan garantera att de alltid skall lämna er i fred.

Theofilus De skulle bara våga annat.

Kyrillos Även du är besatt av Hypatia, Synerius, som hennes elev.

Synerius Inte besatt, bara upplyst, och jag beklagar att ni två gått miste om den upplysningen, som framför allt poängterar vikten av tolerans, vilket Origenes också gjorde.

Theofilus Vet hut, Synerius. Dra hem till ditt Kyrene och dess öknar.

Orestes Er attityd är noterad, mina herrar, och vi kommer att observera er.

Theofilus Ingen kan göra något åt den segrande kyrkans triumf över alla hedningar och icke-troende. Vi är oemotståndliga och kommer att ernå religiöst monopol och oinskränkt makt över hela världen.

Orestes Mina herrar, jag har varnat er. (*går*)

Synerius Prefekten har hela stadens ledning bakom sig. Ni måste lyda honom, och hans toleranspolitik är den enda förnuftiga.

Theofilus Han må ha den faktiska makten, men bakom oss står hela den kristna menigheten, och det är vi som leder massorna.

Synerius Ni vill alltså ha bråk och kommer att sätta i gång det.

Theofilus Vem har sagt det? Håll du dig ur vägen, Synerius, på tryggt avstånd i Kyrene, och vi ska ta hand om Alexandria. (*Synerius går.*)

Vad tror du, min brorson? Kan vi lita på honom?

Kyrillos Han kommer inte att hindra oss. Vi kan göra vad vi vill. Värre blir det med Orestes. Som prefekt kommer han lika litet att kompromissa bort den världsliga rättvisan som vi kan kompromissa bort vår tro.

Theofilus En oundviklig konflikt alltså?

Kyrillos Förr eller senare.

Theofilus Låt oss börja med judarna. Bara vi får dem ur vägen blir resten enkelt. Så länge man går ett steg i taget går man säkert och kan man bara komma framåt. Tiden verkar för oss, och ingenting kan stoppa våra parabolaner.

Kyrillos Låt oss inte ta några risker.

Theofilus Precis, min gode brorson. Vi har massorna i vår hand, och låt oss ledsaga dem varligt framåt, så att vår oövervinnelighet förblir total.

Scen 2. Prefektens palats.

tjänaren Vem får vi hälsa ifrån?

Rafael Säg att jag har kommit för Hypatias skull. Jag är Rafael Ben Esra från den judiska församlingen.

tjänaren Vad kan då ert ärende vara?

Orestes (inträder) Det är bra, Pylon. Jag tar hand om honom. Jag antar, min gode Rafael, att ni kommer mer av den anledningen att den judiska församlingen hotas av de kristna än för Hypatias skull, som ingenting har med er judiska församling att göra.

Rafael Sant, min gode mästare och prefekt, och vi har haft omfattande diskussioner om vad som kan göras åt saken. Därför har min församling skickat mig till er för att framlägga ett förslag.

Orestes Jag är idel öra.

Rafael Romarriket är i upplösning, och om det skulle uppstå omfattande oroligheter här, vilket är högst troligt, då de kristna helst vill avlägsna alla icke-kristna element, främst då judar och greker av den gamla skolan, eller ha dem tvångsdöpta, skulle knappast de romerska myndigheterna kunna erbjuda något skydd för de förföljda eller kunna komma till någon undsättning, i synnerhet inte då kejsartronen numera är och lär förbli kristen.

Orestes Ännu har jag inte hört något förslag.

Rafael Hela staden vet hur mycket ni älskar Hypatia, en kärlek som ni aldrig gett avkall på, hur mycket och ofta Hypatia än har avvisat den både offentligt och privat. Vi ville be er att än en gång försöka övertala Hypatia till att ingå förbund

med er. Som ett äkta par skulle hela staden se upp till er, och de kristna skulle förlora initiativet. Mot kärleken skulle de stå maktlösa. Tillsammans med Hypatia skulle ni kunna utbreda er makt och inflytande över hela Afrika, och kejsaren i Rom, den svage kejsar Honorius skulle kanske rentav bli lättad över att slippa ansvaret för det av kristna sekter så anfrätta Afrika, där de bara vållat kaos och inbördes strider längs hela kusten...

Orestes Har jag förstått dig rätt. Du vill alltså att jag skulle övertala Hypatia till äktenskap med mig, på det att vi som par skulle kunna företräda en oomkullrunkelig ordning enligt gamla traditioner, som hela Afrika skulle kunna se upp till och hylla som kanske ett eget rike, då ju redan Romarriket kluvits i två delar...

Rafael Ja, ni har förstått saken rätt.

Orestes Där finns bara en hake. Hypatia skulle aldrig gå med på äktenskap. Hon kräver sin fullständiga frihet.

Rafael Men om både Alexandrias alla återstående hedningars och hela den judiska församlingens liv skulle stå på spel, tror ni inte då att ni med det som argument skulle kunna övertala henne till den uppoffringen? Låt henne ställa vilka villkor hon vill. Vi tror att en laglig förening mellan er två skulle kunna rädda Alexandria.

Orestes Och du kan ha rätt i det. Ingen kan anklaga er för att ha tänkt fel, men riskerna är uppenbara. Det är ett oerhört vågspel. Den yttersta risken vore om de kristna skulle börja betrakta mig som lika mycket en fiende som Hypatia, för att jag låtit mig övertalas till äktenskap med henne.

Rafael Ingen fruktar massan så mycket som de kristna överstepräster, just för att de nu har massorna i sin hand. Men ett äkta och vackert par av skönhet och stabilitet, där båda skulle vara stadens mest populära personer, skulle inte ens de kristna överstepräster våga sig på. Ni skulle kunna genomföra vad Julianus misslyckades med, för att han var ensam och ogift. Ni är två och har hela den hellenska kulturen att förvalta och ta ansvar för. Vad vi ber er är att ta det ansvaret, rädda Alexandria, dess anseende, betydelse och kultur, så att vi judar kan stanna kvar och fortsätta arbeta österns främsta stad till godo.

Orestes Ditt förslag är onekligen konstruktivt och intressant. Naturligtvis är det bara Hypatia själv som kan ta den avgörande ställningen till det. Jag skall uppsöka henne och framlägga det för henne.

Rafael Om hon inte accepterar det fruktar jag att det betyder slutet både för judarna och de återstående kulturförvaltarna i Alexandria.

Orestes Du kan ha rätt i det, och den risken är större än att din plan skulle kunna leda till baktändning. Det är en vild satsning men kanske den enda som kan rädda Alexandria. Tack, Rafael Ben Esra, för att du kom och vågade presentera ditt djärva förslag. Hälsa din judiska församling, att vad de kristna än gör kommer ni alltid att åtnjuta min och alla kulturföreträdares respekt.

Rafael Tack, mästare Orestes. Då har jag gjort min plikt och har bara att önska er lycka till. (*bugar sig ödmjukt och uppriktigt och går*)

Orestes (ensam) Hypatia, ännu kan vi rädda staden. Detta är en chans, men den kommer från Guds eget ursprungsfolk och kan vara Guds egen erbjudna lösning på problemet, och ärligt talat kan jag inte se någon annan möjlig lösning.

Scen 3. Hypatias hem.

Dolon Det är en man från den judiska församlingen som söker er.

Hypatia Vad kan en sådan vilja mig? Jag har lika litet med dem som med de kristna att göra.

Dolon Han insisterar. Han säger att det gäller liv eller död.

Hypatia Det låter något hysteriskt. Visa in honom.

(Dolon hämtar in Rafael.)

Men vän, det är ytterst ovanligt att jag får besök från den judiska församlingen. Ni brukar mest bara hålla er för er själva i er självgodhets isolering. Ni vet ju att ni är Guds utvalda folk, varför ni tror er inte behöva kontakt med något annat.

Rafael Min fru, ni driver med vår gudfruktighet och fromhetsnit, men jag kommer till er faktiskt med en bön som bara ni kan besvara.

Hypatia Om inte ens er Gud kan besvara den, hur skulle då jag kunna göra det?

Rafael Min fru, ni har makten och möjligheten att kunna rädda både Alexandria och dess framtid med dess judiska och antika befolkning.

Hypatia Menar ni att vi är mera hotade än vanligt?

Rafael Tyvärr så är det just vad vi är. De kristna ämnar fördriva oss judar mangrant från Alexandria för att sedan ostört kunna utrota all den så kallade hedendom som ännu lever kvar, främst då era skolor och biblioteket med all dess förvaltning och anställda.

Hypatia Var har ni hört detta ifrån? Umgås verkligen Theofilus och Kyrillos med sådana radikala planer?

Rafael Ni kommer snart att höra det bekräftat från prefekten Orestes egen mun.

Hypatia Och hur menar ni att jag kan neutralisera detta hot?

Rafael Gift er med Orestes. Han kommer när som helst att infinna sig här för att än en gång be om er hand.

Hypatia (ler) Min vän, ni driver med mig. Hela världen vet att jag konsekvent alltid avvisat alla äktenskapsanbud, i synnerhet alla från Orestes.

Rafael Men argumenten denna gång gäller ej endast honom och er utan fastmer Alexandria och dess framtid, om dess judar och lärdom alls ska kunna överleva.

Hypatia (allvarligare) Ni menar, att om jag gifter mig med Orestes kan vi två tillsammans utöva ett sådant inflytande att det kristna hotet skulle komma av sig?

Rafael Precis. Vi ser ingen annan möjlighet att kunna stävja det. Vi ber er tänka på Alexandrias, dess framtids och dess etniska rikedomers väl framför era egna preferenser.

Hypatia (är svarslös medan hon smälter Rafaels proposition)

Dolon (inkommer) Min fru, kejsarens prefekt är här.

Hypatia Han är väntad. Visa in honom.

(Dolon hämtar in Orestes.)

Har ni kommit överens om denna strategi tillsammans, eller är det enbart ett judiskt försök till problemlösning?

Rafael Min fru, vi judar har utarbetat förslaget, men jag skulle aldrig ha vågat framlägga det för er utan att ha prefekten med på noterna.

Orestes (kommer in) Rafael? Är du också här?

Rafael Ursäkta att jag förekommit er, men jag ville göra mitt bästa för att förbereda Hypatia redan innan ni bröt in.

Orestes Då känner Hypatia redan till förslaget i hela dess omfattning?

Hypatia Rafael har bett mig acceptera ett äktenskap med dig så att vi med förenade krafter kunde rädda Alexandrias framtid och hålla den kristna aggressionen tillbaka.

Orestes Hypatia, du vet att du för livet är min enda älskade någonsin. Ställ vilka villkor du vill. Jag vet att du föredrar ett sexfritt liv, och om du accepterar mig som din man kommer jag lika nitiskt att slå vakt om din jungfrulighet som en vanlig äkta man skulle göra motsatsen. Men vi är inga vanliga människor. Vi är utvalda av ödet för att avgöra detta tillsammans för världens mest betydelsefulla stad, som idag efter Roms fall är världens kulturella ledare och högborg. Det är vårt ansvar att göra vad vi kan för vår älskade stad, som ödet anförtrött i vår vård. Låt oss bevara det. Acceptera mig som din man och beskyddare, och de kristna skall inte mer våga sig på några övergrepp mot alla Alexandrias fria medborgares mänskliga rättigheter.

Rafael Vi ber vår drottning Hypatia med den djupaste ödmjukhet och innerligaste vädjan att noga betänka förslaget.

Hypatia Skulle jag bara tänka på mig själv och mina plikter, min skola och min undervisning, min själ och min egen salighet, så skulle svaret utan tvekan vara nej, men ni blandar in hela Alexandria och dess framtid i frågeställningen och gör den till en fråga av universell betydelse. Om jag då skall ta med Alexandrias framtid och välfärd i bilden kan svaret bara bli ett ja.

Alexios (kommer oanmäld) Förlåt mig, min fru, men jag blev skickad att omedelbart framföra nyheten att nya oroligheter brutit ut i den gamla staden.

Hypatia Vad har hänt?

Alexios De kristna plundrar alla judarnas butiker och hem och tvingar dem att lämna staden.

Hypatia (till de bestörta Orestes och Rafael) Mina herrar, det verkar tyvärr som att de kristna föregripit oss.

Alexios Jag blev skickad hit enkom just för att prefekten och Rafael Ben Esra också skulle få nyheten på snabbaste vis.

Orestes Gör de kristna våld? Har någon mördats?

Alexios Nej, de agerar under strängaste disciplin. Parabolerna har strängaste order att ingen jude får skadas, bara å det bestämdaste drivas från staden och berövas all deras egendom.

Rafael Det är övervåld å det grövsta. Det är rena rofferiet.

Hypatia Vad kan du göra, Orestes?

Orestes Frågan är just hur långt det har gått och hur stor den kristna övermakten är. Hur många är de militanta parabolerna, som genomdriver detta?

Alexios Biskop Kyrillos har i natt samlat trettio tusen parabolner för denna operation, enligt uppgift.

Orestes Det är för många.

Rafael Jag måste genast hem till de mina. Ursäkta, min fru, att vi agerade för sent. *(skyndar sig ut)*

Hypatia Vad tror du, Orestes? Visste de om vilka planer Rafael och hans vänner smitt ihop för att förekomma dem?

Orestes Det kan de inte ha vetat. Planeringen har varit ytterst hemlig – bara Rafael och hans närmaste utom jag har känt till den. Men de kristna har länge förberett ett avgörande dråpslag mot judarna.

Alexios De har inget val. Allting tas ifrån dem. Enda sättet för dem att rädda något är att ta det med sig när de lämnar staden.

Hypatia Utger sig då inte kristendomen för att vara kärlekens religion? Vad har de då emot judarna, eftersom de tydligen hatar dem så gränslöst, att de inte ens vill

tillerkänna dem några medborgerliga eller mänskliga rättigheter? Är de inte människor som de själva och vi andra? De har redan lidit tillräckligt under sin långa och svåra historia. Skall de då straffas ytterligare bara för att de varit med längre?

Orestes De kristna lär knappast kunna besvara din fråga.

Hypatia De kristna har konsekvent från början allierat sig med barbariet, så fort de fick makt att agera på eget initiativ genom att kejsar Konstantin gjorde dem till statsreligion. Sedan dess har de vuxit till ett värre tyranni än de romerska kejsarna. Dessa dukade under för sitt hybris och sina dårskaper, men de kristna bara odlar dem och etablerar dem under massornas hysteriska och tanklösa bifall. De är den första religionen i världen som upphöjt hybris till en ofelbarhetens dogm och som fullständigt förträngt all möjlighet till självkritik. Det finns ingen luttring, ingen katharsis, inget lidande, ingen självrannsakan hos kristendomen, bara hänsynslös maktlystnad.

Orestes Hypatia, vi står kvar. Vi ger oss inte. Vi accepterar inte deras barbari och övervåld.

Hypatia Tyvärr, dock, har argumentet för vårt giftermål, att det skulle rädda Alexandrias judar, fullständigt förfallit.

Orestes Desto starkare står jag ändå vid din sida, Hypatia, mera nu i prövningens tid än någonsin. Inte alla kristna massor i världen har någon myndighet att sätta upp mot kejsarens prefekt. Jag accepterar att argumentet för vårt giftermål fallit, men desto innerligare skall jag dyrka dig för vad du är och slå vakt om din okränkbarhet som jungfru, så länge jag lever.

Hypatia De kristna dyrkar ju själva jungfruligheten. Varför kan de då inte respektera mig?

Orestes Fördomar och avundsjuka, ingenting annat. De ser din ställning som ett hinder i vägen för deras maktmonopol.

Hypatia Vad gjorde dem så snikna? Var inte Jesus och hans lärjungar fattiga och hederliga män?

Orestes Tyvärr, Hypatia, var det länge sedan. Dagens kristna biskopar och ledare är berusade av makten i att få leda en jordens största imperiums statsreligions världskyrka.

Hypatia Och i den berusningen tar de för givet att de är helgon och har evigt liv, vilken måttlösa fåfänga de bevisar med att själva kanonisera sig.

Orestes Kristendomen är redan en världsreligion, och vi måste tolerera den.

Hypatia Ja, det måste vi. Är det då för mycket begärt att de även skall tolerera oss?

Alexios Judarnas fördrivande är bara början på deras intolerans. Har de tagit ett sådant första steg måste nästa bli värre, och på fördärvets väg stannar man icke förrän man nått botten.

Hypatia Tyvärr har du rätt, Alexios. De har redan plundrat och förstört Serapionbiblioteket, de har fått sin mest klarsynte kyrkofader Johannes Chrysostomos lyst i bann och landsförvisning, de har fått Origenes skrifter förklarade kätterska och alla som läser honom bannlysta som kättare, och nu anställer de en universell förföljelse mot judarna, som hjälpte till med att göra Alexandria till vad det är. Var och när kommer de att sluta? När de fått Alexandria reducerat till oreparerbart förfall?

Orestes De kan gå hur långt som helst, men inte så länge vi står i vägen. Ännu kan vi hindra dem.

Hypatia Med alla medel utom deras egna. Deras våld och intolerans kan vi bara möta med kärlek och tolerans, deras barbari kan vi bara bemöta med undervisning och lärdom, och deras impulsivitets dumhet och tygellösa fanatism kan vi bara

bemöta med ett kallt huvuds sunna förnuft och vettiga besinningsfullhet och självbehärskning.

Orestes Vi kan rädda hela världen därmed.

Hypatia Åtminstone så länge vi lever. Vi har mycket att göra.

Orestes Min kejserliga livvakt skall alltid stå till ditt förfogande.

Hypatia Jag behöver den inte. Jag har alltid klarat mig själv.

Orestes Hypatia, tag aldrig några risker. Vi behöver dig.

Hypatia Tack detsamma, Orestes. Behåll du din kejserliga livvakt. Du behöver den bättre än jag. Gå nu tillbaka till ditt palats. Jag måste ägna mig åt mina elever.

Orestes Kalla på mig när som helst. Vi skall stå i daglig kontakt.

Hypatia Närhelst det behövs. Tack, Orestes. Vi skall nog klara oss.

(Orestes bugar sig djupt och vördnadsfullt, samlar sin mantel och går.)

Vad tror du blir de kristnas nästa steg, Alexios?

Alexios De kommer att insistera på utrotning av alla hedniska statyer och beläten.

Hypatia Mästerverk av Praxiteles och Lysippos, ädla statyer av Apollon och Afrodite, bara för att de är nakna och föreställer avgudar? Kan då de kristna inte se, att våra så kallade gudastatyer bara föreställer idealiserade människor?

Alexios Nej, det kan de inte.

Hypatia Kan du vara min spion hos de kristna, Alexios, och rapportera för mig vad de tänker och planerar?

Alexios Jag måste då utge mig för att vara kristen själv.

Hypatia Bjuder det dig emot?

Alexios I högsta grad, men jag gör det gärna för sanningens skull.

Hypatia Jag fruktar bara Kyrillos, ty han är de kristnas framtid, och han har farliga ambitioner. Hans gamle farbror Theofilus, som förstörde Serapionsbiblioteket med dess tempel, sjunger på sista versen och har spelat ut sin roll, men Kyrillos blir ärkebiskop efter honom. Då kan vad som helst hända.

Alexios Vi skall vara förberedda.

Hypatia Jag hoppas det, Alexios. Kom nu med och delta i min klass. Jag tycker om dina kritiska frågor.

Alexios Jag försöker bara hjälpa dig vidare i den allmänna forskningen.

Hypatia Det är just det jag är tacksam för.

(De går ut tillsammans.)

Akt IV scen 1.

Theofilus (på dödsbädden) Min saga är snart all. Du måste göra något åt det återstående problemet med den usla hedendomen.

Kyrillos Det är hopplöst, farbror. De är envisa som synden, och de vägrar komma ut ur sina skolor, sina lärdomsghetton, sina torra traditioner och sin övertro på falska gudar.

Theofilus Likväl har vi slagit sönder dem och krossat alla dessa usla gudar, som är så absurda i sin livlöshet och maktlöshet, ej kan de se, ej kan de tala eller reagera, de är sinnliga och syndiga beläten som görs vackra för att leda människorna vilse med förförelse och lögner. Alla sådana beläten måste krossas och förstöras. Alla gudamålningar och fresker måste utplånas och hackas sönder, så att folk ej någonsin får veta att de någonsin har existerat, ty de måste fostras i den enda tron, att Gud är allt, och han kan aldrig avbildas. Att göra bilder av gudomlighetens väsen är en

hädelse och helgerån. Du måste frälsa mänskligheten, brorson. Det blir ditt livs uppgift som Alexandrias ärkebiskop när jag själv är borta.

Kyrillos Jag skall göra vad jag kan och allt mitt bästa, farbror.

Theofilus Nej, det räcker inte. Du får inte blott försöka och förfäkta din så goda vilja, nej, du måste vara konsekvent och genomföra den totala reningen och dess revolution med den fullständiga uppgörelsen med allt det hedniska förflutna. Ingenting får skonas. Annars kan du aldrig segra.

Kyrillos Alexandria har blivit märkbart fattigare efter att vi drev ut judarna.

Theofilus Vad spelar det för roll? Det är ju bara saligheten och vår helighet som räknas. Vi kan göra hela världen ren och föra den in i vår enda kyrka med vårt universums enda Gud, och alla som gör motstånd mot nödvändigheten av operationen är Guds fiender och måste likvideras och elimineras. Annars kan vi aldrig segra.

Kyrillos Farbror, du är döende. Du måste vila. Ta det bara lugnt, och hetsa inte upp dig, så kan du ännu ha någon tid på jorden kvar.

Theofilus Nej, jag är färdig med det jordiska. Nu är jag redo för det himmelska, det enda som jag levat för i livet, och om bara jag blir etablerad och kanoniserad såsom helig och ett helgon för all evighet, så är jag nöjd. Det jordiska kan kvitta.

Kyrillos Dock har du lyckats göra kyrkan i Alexandria till den rikaste och mäktigaste i all kristenheten.

Theofilus Rom och Antiokia och Konstantinopel samt Jerusalem skall nog försöka ta oss ner till deras tarvligare status.

Kyrillos Vi har vunnit ställning som all världens ledare bland kyrkorna för att behålla den.

Theofilus Så skall det låta. Rom har plundrats och är maktlöst, vi kan glömma det, och om vi bara talar vänligt med de andra tre med nedlåtande nåd så skall vi nog behålla ställningen.

Kyrillos Vi kan ej misslyckas.

Theofilus Vi har blott hedningarna kvar att krossa. Det blir din förnämsta uppgift.

Kyrillos De är obetydliga. Prefekten själv är kristen.

Theofilus Orestes är en egenkär opportunist. Men du har rätt. Vi kunde ignorera honom, om han inte hade den där häxan vid sin sida.

Kyrillos Farbror, vårt biblioteks bibliotekarie är vår stads mest älskade och respekterade person.

Theofilus Men hon är hedning.

Kyrillos Men den kanske lärdaste i världen. Hon kan lösa universums gåtor.

Theofilus Det behövs ej. Vi har Bibeln. Där står allt. Vad övrigt är är utan all betydelse, i synnerhet de gåtor som ej där behandlas.

Kyrillos Vi kan inte rubba henne. Hon är oantastlig i sin osårbara dygd, jungfrulighet och ärbarhet som stadens främsta lärare med rykte över hela världen.

Theofilus Är då även du förtrollad av den skändliga?

Kyrillos Hon är en lärare och som sådan stadens främsta. Hon är outhärlig såsom sådan.

Theofilus Hon är blott en kvinna. Ingen kvinna är osårbar eller outhärlig.

Kyrillos Och hur vill du då att vi åtgärdar henne?

Theofilus Tvinga henne att bli kristen. Då kan hon få leva, om hon samarbetar och betygar oss sin underdånighet. Om inte, måste hon bli isolerad och berövas allt inflytande och straffas, tills hon viker sig. I längden är det enda som kan rädda henne att bli kristen.

Kyrillos Ingen har förmått att böja hennes vilja.

Theofilus Kyrkan måste böja alla!
Kyrillos Farbror, ta det lugnt.
Theofilus Jag tar det lugnt när jag är död. Till dess predikar jag.
Kyrillos Vi skall nog nå därhän att hela staden slutar som fullständigt kristen.
Theofilus Det blir på ditt ansvar helt och hållet.
Kyrillos Jag skall uppfylla din vilja.
Theofilus Nå, så skall det låta. Då kan jag ändå dö lugn till slut.
Kyrillos Du skall få den pampigaste hädanfärd som någonsin Alexandria sett.
Theofilus Gör vad ni vill, men kristna staden, så att ingen slipper undan!
Kyrillos Ja, min käre farbror. Ge dig blott till tåls, så blir nog hela världen kristen.
Theofilus Det blir på ditt ansvar!
Kyrillos Ja, min farbror ärkebiskop, jag skall åta mig det ansvaret. Det svär jag vid din helgongloria.
Theofilus Låt mig dö nu. Jag har inget mer att säga. Men jag litar på att du får bukt med hedendomen och den häxa som representerar och försvarar den.
Kyrillos Farbror, jag har svurit vid din helgongloria. Vad kan du då mer begära?
Theofilus Jag vill bara vara säker. Kristendomen får ej svika mänskligheten.
Kyrillos Ingen risk. Vi är ju etablerade som statsreligion i nästan hela världen.
Theofilus Ändå vädrar jag en lurig fara. Alla dessa fria sekter måste utrotas.
Kyrillos Naturligtvis.
Theofilus Vi har bara börjat, och vi har oändligt långt kvar om vi någonsin når fram... (dör)
Kyrillos Där dog han äntligen. Nå, min är nu Alexandrias ordning, jag har alla kristna massor i min hand, och jag kan kommendera dem som jag behagar. Men en klok strateg begagnar ej sin makt förrän han vet att han ej annat kan än segra.

Scen 2.

Demetrios Jag måste varna er, Hypatia. De kristna har ej något gott i sinnet emot er.
Hypatia Det har de aldrig haft, min vän. Det är ej någon nyhet. Vill du varna mig? För vad? För en ren abstraktion? Det är ju allt vad alla religioner och filosofier är, blott rena abstraktioner, som kan tas på allvar endast såsom sådana. I den stund när de börjar tas på blodigt allvar är det ute med dem, de förlorar all trovärdighet och blir absurda, och när de av fanatism till slut tar till handgripligheter, som de kristna gjort alltsedan de blev etablerade som statskyrka, har de inget existensberättigande mer men blir förkastliga och löjeväckande förvillelser som blott kan sluta med att de förgör varandra inbördes i split och söndring, avundsjuka och självdestruktivitet.
Demetrios Jag ville endast varna er för argan list, som nu när ärkebiskop Theofilus lämnat världen tar sig lömskare och mer förtäckta former.
Hypatia Ja, jag vet. De frossar i förtal och ryktesspridningar, då deras nya ambition, när judarna fördrivits, blir att likvidera alla andra oliktankande också. De vill ju helst likrikta alla enligt ärkebiskopen Kyrillos katekes, så att ej någon får ha andra tankar än vad ärkebiskopen bestämmer. Därmed har nu redan kristendomen gjort sig helt absurd och ohållbar, åtminstone här i Alexandria.
Demetrios Skämta inte, ädla fru. De är ej roliga.
Hypatia Jag skrattar inte åt dem. Men de sista här i världen som kan tas på allvar är de som ej tål ett skämt och ej kan skratta. Det är bara nu de kristna.
(En tiggare kommer fram och ställer sig i vägen.)

tiggaren Höga fru, ni håller väl er ej för fin för att ge en utblottad tiggare en allmosa?

Hypatia Min vän, jag har ej någonting att ge. Min rikedom är bara lärdom, något annat har jag inte.

tiggaren Likväl är ni ansedd som den mest välbärgade och respektabla damen här i staden. Er familj har alltid varit mer än blott förnäm.

Hypatia Vad vill du? Håna mig med smicker eller kryperi?

tiggaren Min fru, vi är kolleger. Snart är ni på samma ruinerade nivå som jag.

Hypatia Vad menar du?

tiggaren Jag menar, att de kristna ämnar ruinera alla som ej vill bli kristna.

Hypatia Jag är inte rädd för dem. Jag fruktar dock att du kan vara en agent för dem som sänts hit bara för att snärja mig.

tiggaren Så illa är det inte, ty det är långt värre. Känner ni då ej igen mig?

Hypatia Har jag känt dig? Är du en elev som kommit på avvägar här i livet?

tiggaren Nej, jag var en lärare som ni men ej i samma skola. Jag är en av tio tusen utarmade utdrivna alexandrinska judar.

Hypatia Rafael!

tiggaren Nå, äntligen!

Hypatia Så du är kvar! Men du är ganska ensam. Alla dina bröder och ditt folk har flytt.

tiggaren Vi flydde ej. Vi tvingades i landsflykt, vi, som byggde staden och gav grunden för dess storhet, lärdom, härlighet och skönhet med de goda ptoleméerna. Vi levde här i fred och njöt av att få bidra till att Alexanders stad blev den förnämsta efter Rom i världen, tills den siste ptolemeiska monarken Kleopatra tvingades av romarna till undergång. Då brann för första gången vårt bibliotek.

Hypatia Ack, det behöver du ej påminna mig om. Vad vill du? Har du bara kommit på besök för att riskera livet?

Rafael Vi trodde aldrig att de kristna kunde bli så grymma. Deras heliga omänsklighet blir genom deras fanatism till en ofelbar ondskans makt som aldrig kommer att upphöra med att sprida ignoransens mörker över världen förrän de har kvävt all vetenskap och kunskap och all tankefrihet över huvud taget.

Hypatia Därför är det viktigt att vi står emot dem.

Rafael Vet du vad de sprider ut för rykten? De har stämplat dig i folkmun som en häxa och förtrollerska och som en kopplerska och sköka, som fördärvar hela staden och drar ner den till nivån av Sodom och Gomorra. De utpekar dig som Babels sköka som står utförligt beskriven i Apokalypsen.

Hypatia Stackars barn. De tror då sagor har ägt rum i verkligheten och förväxlar dem med verkligheten. Det är vanvett och att låta inbillning och fantasier ersätta förnuftet. Hela världen är beroende av kallt förnuft och av att de som uppbär ansvaret för världens gång är sakliga och realistiska. Det kan aldrig någon kristen bli. Med att fördöma mig fördömer de sig själva.

Demetrios Vi ser större faror för ert liv och verksamhet än vad ni själv gör, som är alltför godtroget naiv för att rätt kunna genomskåda ondskan.

Hypatia Jag kan aldrig acceptera ondskan och ta den på allvar. Den är för absurd. Jag anser inte att den existerar. Om den existerar är den blott en sinnessjukdom som går över. Ondskans väsen är en onaturlig främling i den rationella världen och bör avvisas som sådan. Den som inte gör det står det inte rätt till med i huvudet.

Rafael Är alla era sagor och mytologier då en sundare och vettigare föreställningsvärld?

Hypatia Min vän, nu ställer du en skälig fråga. Låt mig återkomma till vad jag just sade. Allt som blott är intellektuellt är ofarligt och sunt och friskt att handskas med. Fast du är jude är du väl bekant med Platons undervisning om den ideella och idealistiska idévärlden? Ett ideal står över allting världsligt just för att det aldrig någonsin kan verkliggöras, men det finns ändå och desto klarare, då alla desto mera strävar efter det. Det är egentligen det enda som all mänskligheten strävar efter: idealens hägringar, som liksom den prometheiska missionen gav mänskligheten hopp och upplysning om att de kunde få det bättre och att världen kunde göras bättre. Hoppet finns där, även om vi aldrig lyckas, men blott att det finns gör det all möda värt att arbeta och sträva för dess realisering. Och det är i konsten mest vi skymtar dessa ideal, i skönheten i våra målares och bildhuggares underbara alster, mera levande ibland än människorna själva, i musiken i dess harmoni och upplyftande melodier, och i dikten mest av allt, i sagorna och vår mytologi, som myllrar av de mest otroliga och underbara skickelser, som ger oss inblickar i ödets mekanismer och hur det kan göra mänskolivet märkligare och till något högre än vad vardagsverkligheten är, och till historier som aldrig upphör att förtrolla, fascinera och förläna mänskan högre insikter om livet. Det är själen som jag talar om, som hela livet och all världen egentligen blott handlar om och som i själva verket styr dem, som de kristna tror att de kan kontrollera, skaffa monopol på och behärska, medan själen och dess mystiska universella kraft i själva verket är vad som behärskar oss och utan att vi är fullt medvetna om hur. Det är vad sagorna, mytologierna och fablerna ej någonsin skall upphöra att undervisa oss om, fast de kristna vill avskaffa dem och bränna alla böcker. De kan aldrig lyckas, lika litet som dårskapen någonsin skall kunna överglänsa och besegra vettet och förnuftet. Låt de dårarna försöka. När det är för sent och kristendomen gått bankrutt moraliskt och politiskt skall de fatta att de alla hade fel från början, och då bliver deras grämselse och tandagnisslan svår i evighet.

Rafael Säg det till ärkebiskopen hans helighet Kyrillos.

Hypatia Tror du han kan upplysas? Nej, inte ens när han som gammal sitter ensam på ruinerna av sitt eländes livsverk av förstörelse skall han fatta att hans ofelbarhet kom till korta ifrån början. Ingen kristen skall förstå det medan kyrkan håller på sin ofelbarhet och dess trälbindande dogmer. De är slavar. Vi är fria som står utanför, och ämnar fortsätta därmed.

Demetrios Hypatia, jag tror er skola väntar på er.

Hypatia Det tror jag också. Du har försenat mig, min gode Rafael Ben Esra, men det var det värt. Jag kanske kunde ge dig någon undervisning på din väg, i allra bästa fall måhända till och med en sorts kompensation i andlig form för all den materiella skada som de kristna vållat dig.

Rafael (bugar sig chevalereskt) Jag tackar dig, min härskarinna, för din undervisnings guld, som är mer värt än någon jordisk rikedom.

Hypatia Då tackar jag dig för ditt bakhåll och ber att få återgälda komplimangen. Välkommen tillbaka under bättre tider, när de kristna inte längre stör och hotar oss. (*går med Demetrios*)

Rafael Gud give att den dagen en gång kommer och ej alltför sent, ej efter tusen år av andligt och dogmatiskt mörkers tyranni och slaveri. (*går*)

Scen 3.

Kyrillos Det här är inte acceptabelt. Vi kan inte fortsätta så här. Så länge hon har kejsarens prefekt i sina händer och sitt våld kan vi ej nå fullkomlig seger över hedendomen och Alexandria.

Demetrios Ärkebiskop, med respekt, men det är uteslutet att vi på något sätt begår våld på henne. Hon är skyddad ej blott av prefekten men av lagen, som är skriven och som alla måste följa, även vi, hur kristna vi än är.

Kyrillos Du nämner lagen. Ja, det är den rätta proceduren. Hon ska ställas inför rätta inför oss. Vi måste blott få henne hit, men vem ska hämta henne?

en parabolän Kan vi inte skicka någon dit att spionera och sondera henne och i egenskap av hennes lärjunge så få honom att föra henne hit? Vi vill ju bara tala med henne.

Kyrillos Ja, just det. Vi vill ju bara tala med henne.

Linus Jag har alltid varit nyfiken på henne.

Kyrillos Du kunde vara rätt person. Du känner således för uppdraget?

Linus Ja.

Kyrillos Vad tror ni?

parabolänen Linus är novis och grön och ofördärvad av vår stads bekvämlighet och frestelser. Han skulle säkert väcka hennes ökända intresse för naiva unga vackra män.

Kyrillos Vi litar på dig, Linus, som på en av oss, en broder och en son. Ditt enda uppdrag blir att få henne till oss. Det spelar ingen roll hur du får henne hit, men vi vill här en gång för alla gå till rätta med den onda hedendom som hon alltjämt utgör en härd för i Alexandria och som kejsarens prefekt beskyddar, som den slav han är för henne under hennes trolldoms makt.

Linus Jag skall gärna hjälpa er få henne hit, så får jag chans att lära känna henne. Hon är ju så ryktbar, så att jag har blivit nyfiken på henne.

Kyrillos Kan vi lita på att du ej blir förförd av henne?

Linus Ingen kan förföra mig, och allra minst en kvinna.

Kyrillos Så talar en sann kristen. Gå med Gud, min son, och ställ dig in hos henne, så att hon får tillit till dig och går med på vad du än behagar föreslå.

Demetrios Han är för ung. Han vet ej vad han ger sig in på.

Kyrillos Det är kanske just hans största fördel, att han är så okunnig och ren. Hans ofördärvlighet kan inge henne fullt förtroende för honom, samtidigt som den gör honom helt immun mot hennes konster.

Demetrios Är det inte bättre att jag själv går, som ju redan känner henne, och helt enkelt framför att ni önskar tala här med henne?

Kyrillos Broder, du förvånar mig. Tror du då att hon skulle komma? Skulle hon då ej bli misstänksam? Du känner henne, och du är själv under hennes tjugkrafts och inflytandes förtrollning. Hon skulle ana argan list, bli misstänksam och vägra komma. Nej, här krävs det oskuld och naivitet och oerfarenhetens aningslöshet. Aldrig skulle hon tro något ont om Linus.

Linus Jag är redo för förtroendeuppdraget.

Kyrillos Bra, min käcke gosse. Vi har fullt förtroende för dig, som hon skall ha det, så att du ej kan falera. Blott få henne hit, och vi ska nog få henne under vår kontroll till slut. Hon måste bara kompromissa och ge efter och ej hårdnackat förbli den enda i Alexandria som gör motstånd mot den nya världsordningens kristendoms hegemoni.

Demetrios Jag kan vara Linus följeslagare och mentor och introducera honom för Hypatia.

Kyrillos Ja, det kan du göra, men låt Linus sköta övertalningen. Du skulle bara varna henne, eller det är den effekt din inblandning i saken skulle ha.

Demetrios Hon skall ej ha det ringaste att frukta. Om vår broder Linus får henne att komma skall jag garantera hennes säkerhet.

Kyrillos Gör så. Vi ser fram emot att snart få se bibliotekarien här med er.

Demetrios Jag önskar blott ni kunde komma överens.

Kyrillos Min son, det är det enda som vi alla önskar.

(Demetrios tar hand om Linus, och de går ut.)

Vad tror ni, vänner? Kan han klara det?

parabolanen Bara vi får henne hit så skall hon nog få lära sig att samarbeta.

Kyrillos Inget våld. Det är det sista som vi får ta till. Demetrios har rätt. Vi måste respektera lagen och kan ej gå utanför dess gränser.

parabolanen Men den lagen missbrukas till att beskydda och bevara hedendomen med dess alla styggelser.

Kyrillos Det är just det vi måste komma regelrätt till rätta med i den nödvändiga konfrontationen med Hypatia. Ingen får ha umgänge med hedendom och avgudar i världen mer, när vi nu har Guds Son till konung över hela världen. Ingen får motsätta sig den heliga världsordningen.

parabolanen Därför måste kvinnan tuktas.

Kyrillos Nej, min vän, blott omvändas och talas fromt till rätta, så att hon förstår och följer oss. Hon måste ju helt enkelt bringas till from insikt om sitt eget bästa.

Sven 4. Hypatias trädgård.

Alexios Jag kan ej tro dem om något gott.

Hypatia Du är för misstrogen, Alexios. Om du måste tro det värsta om alla, och om din misstro måste omfatta alla, hur kan du då bli annat än ensam och olycklig? Du måste ge dig själv en chans. Livet är dualistiskt. Om man inte kan tro på den andra parten kan man aldrig heller tro på sig själv.

Alexios Här kommer nu den skälmen med en annan kristen i släptåg.
(Demetrios kommer med Linus.)

Hypatia Demetrios, vem för du nu till mig som proselyt? Ännu en kristen som du vill se om jag kan omvända honom till hedendomens enda rätta tro?

Demetrios Han ville bara lära känna dig, Hypatia. Han kommer från Kyrillos, som gett honom lov att komma hit, som ett slags budbärare mellan dig och honom.

Hypatia Vad vill han?

Demetrios Han vill att du inställer dig hos honom, så att ni kan prata ut om era misshälligheter.

Hypatia Tror du det är det enda de vill? De försökte få Orestes och alla stadens ledande gammaltroende att motta dopet under tvång. De gav dem inget val, men Orestes vägrade och gick ut därifrån och blev nästan angripen under vägen. De vet inte vad de gör, Demetrios. De är bara lystna efter makt och efter att förslava alla andar som ännu vågar vara fria.

Linus Nej, Hypatia, de vill bara få alla att omfatta den enda rätta tron.

Hypatia Och vad är då den enda rätta tron, min unge man? Att slaviskt följa diktatoriska överstepräster, som kräver ensamrätt på all andlighet och andlig

auktoritet här i världen, för att desto lättare kunna få herravälde om den världsliga makten?

Linus De vill bara komma överens med er, min fru.

Hypatia Vad finns det att komma överens om? Att jag aldrig kan omfatta deras tro, och att de inte kan omfatta min? Under sådana förhållanden kan ju vem som helst se att det bästa vore om vi lämnade varandra i fred, eller hur? Jag låter er ha er tro, men ni vill inte låta mig ha min. Är det rättvist?

Linus Ni förstår inte, min fru. De vill er bara väl.

Hypatia Om de bara ville oss väl skulle de lämna mig i fred, och de skulle inte ha plundrat Serapionstempelt utan lämnat även det i fred.

Linus De vill diskutera tron med er.

Hypatia Vilken tro? Jag tror inte på något utom på andens okränkbara frihet. Resten kräver jag att få veta. Därför utforskar jag stjärnorna och planeterna och försöker förstå varför de rör sig baklänges och varför de ibland är större och ibland är mindre. Där har du betydligt större mysterier än er barnsliga övertro på återuppståndelser i köttet och tillfälliga helgonmirakler.

Linus Men ni tror ju dock på hednagudarna och dyrkar dem.

Hypatia Gör jag? Har du sett mig knäböja för dem och offra till dem, som ni offerar kött och blod för er dyrkade Guds Son, som ni inte fattar att bara var en människa som alla andra?

Linus Min fru, ni hädar.

Hypatia Chockerar jag dig, stackars unge man? Vad vet du om livet egentligen? Vem har gjort dig till sin slav? Var du ens friboren?

Linus Jag kommer från mycket enkla förhållanden, men det ger er ingen rätt att kränka mig.

Hypatia Och hur kan du då kränka mig för att jag håller mig med den gamla religionen utan att du vet någonting om den? Jag skall förklara för dig vad den gamla religionen är. Ingen har på århundraden trott att Apollon och Hermes och Afrodite och de andra var levande gudar, som kunde åstadkomma något. Nej, de är bara symboler för allt vad de står för, Apollon för skönheten och kreativiteten, Hermes för kommunikationen och dess vitala vikt för människan, Afrodite för kärleken och den ofrånkomliga älskogen, Zeus för naturens yttersta övermakt genom de mest skrämmande naturkrafterna, Poseidon för havets och elementens omätliga storhet, Hades för det okända livet efter detta, Demeter för odlingen och jordbruket och det dagliga brödets oundgänglighet, Artemis för jakten och kyskhetens friskhet, Athena för klokheten och kunskapen, och så vidare. De är bara symboler och vackra och inspirerande som sådana. De är inga beläten eller avgudar, medan ni däremot har gjort den korsfäste till er avgud med att dyrka honom som en guds son. På samma sätt har ni också börjat dyrka hans moder Maria som en gudomlighet och hur många andra så kallade helgon som helst. Vi av den gamla religionen, som mera hyllar filosofin, bedömer sådant som irrationellt och oklokt. Den avgudadyrkan ni kristna har befast och etablerat som tvångskult genom statskyrkans religionsmonopol är mera hednisk och vidskeplig än vår respekt för naturen och för alla symboliska former av vårt kulturliv. Er Jesus återuppstod aldrig från de döda, då han aldrig var död, vilket bevisas av att han blödde vid korsnedtagningen, vilket till och med Origenes bekräftar.

Linus Origenes var en kättare!

Hypatia Och vem dömde honom till det? Vem gav honom någon chans till försvar? Ställdes han någonsin inför rätta, så att han fick förklara sig? Nej, det var först efter hans död han fejt förklarades kättare, när han inte längre kunde försvara

sig, bara för att somliga av hans böcker och idéer var obehagliga för vissa kyrkoledare som din ärkebiskop Kyrillos. Han var för överlägsen er med sin klarsyn och sin tolerans, för att ni intoleranta dumskallar skulle kunna något annat än avfärda all hans visdom som kättersk bara för att ni inte förstod den.

Alexios Här kommer Orestes.

Orestes Jag har hört ett rykte om att ärkebiskop Kyrillos kräver din närvaro i Caesarium för att gå i svaromål om vissa trosfrågor. Gå inte dit, Hypatia. De vill dig inget gott.

Hypatia Jag försöker just förklara för vår unge vän här varför jag inte har för avsikt att hörsamma ärkebiskopens önskemål. Hade inte Origenes brännmärkts som kättare, unge man, hade jag antagligen blivit lika kristen som alla andra. Men nu behagar ni kristna fördöma era egna klokaste lärare för att de vågar komma med egna initiativ och idéer, och därmed måste jag betrakta er kristendom som dödsdömd och som ett hopplöst fall. Den kan inte överleva. Läror överlever just genom att de dryftas och betvivlas, diskuteras och analyseras kritiskt, så att oegentligheter och lögner kan rensas ut, men ni vill i stället tysta alla invändningar med våld och diktatoriska dekret. Det kan jag som demokrat aldrig acceptera.

Orestes Vem är du, unge man, som så har sänts ut för att gillra en fälla för Hypatia? Vad vill du egentligen? Vad gav dig ärkebiskopen Kyrillos för uppdrag?

Linus Bara att jag skulle övertala Hypatia att komma med mig till Caesarium för att svara på vissa frågor.

Orestes Vad är hon anklagad för?

Linus Ingenting.

Orestes Vad har hon då att ställas till svars för?

Linus (är svarslös)

Alexios Gå hem, Linus. Du har ingenting här att göra, om du inte vill bli student som alla andra, som bara är här för att tillgodogöra sig Hypatias undervisning.

Linus Tack, min vän, men jag vill gärna lära mig vad Hypatia kan ha att lära mig, ty prästerna hos ärkebiskopen vill bara lära mig vad jag redan vet. Jag är mera intresserad av det som övergår deras lärdom.

Hypatia Det räcker, Linus, du är antagen, men dina kristna trosfränder kommer att säga att jag förfört dig som jag förfört alla andra. Jag hoppas du inte ser mig som en trollpacka.

Linus Ni är alldeles för vacker och god för att kunna vara ond, och ni är för öppen och rättfram för att kunna göra något ont.

Alexios Då är du en av oss, Linus. Välkommen. Vet du något om planeterna och rymden?

Linus Ingenting.

Alexios Det är det Hypatia skall undervisa oss om nu. Du kom just i rätta ögonblicket. (*tar hand om honom och för honom med sig mot lektionsrummet*)

Hypatia Vad tror du, Orestes? Är Kyrillos på krigsstigen?

Orestes De bara jävlas med oss, men vi har ingenting att frukta. Vi lyder lagen, och det gör inte de, om de vill tvångsomvända och döpa sådana som inte vill det. Håll dig här till ditt ämbete och ditt arbete, Hypatia, och ingenting i världen skall kunna skada dig, så länge jag lever.

Hypatia Vågar jag gå ut på gatan och till torget?

Orestes Du vågar vad som helst, bara du aldrig visar att du är rädd. Det är det sista du får göra, ty ser de att du är rädd agerar de som djur och angriper genast.

Hypatia Jag har aldrig varit rädd, men jag måste tänka på min säkerhet, för mina elevers skull.

Orestes Så länge du inte är rädd, Hypatia, kan ingen skada dig. Och hur Kyrillos än kallar dig har du ingen anledning att gå till dem och infinna dig hos dem, ty de har inget lagligt mandat som åklagare. Juridiskt är de inkompetenta dilettanter. Sådana är farliga bara om man går dem till mötes. Det är bara att ignorera dem.

Hypatia Och om de skickar sina egna hit att utspionera mig och försöka övertala mig, som denne Linus?

Orestes Då är det bara för dig att omvända dem från sin vidskepliga villfarelse till ditt kalla och logiska förnuft. Sådant kan ju du som världens bästa lärare.

Hypatia Jag ska se vad jag kan göra för honom.

Orestes Utan tvekan stannar han här som din student. Han tycker redan lika mycket om dig som alla andra.

Hypatia Gott, Orestes, så länge vi slipper gifta oss är jag nöjd.

Orestes Vi är redan gifta som bundsförvanter och tvillingsjälur. Det räcker.

Hypatia Ända bortom de kristnas falska evighet och förljugna himmelrike.

Orestes De är mera dödliga än vi.

Hypatia Jag önskar jag kunde tro på dig.

Orestes Du behöver inte tro. Bara ägna dig åt din vetenskap. Bara den räcker längre än kristendomen.

Hypatia Tack, Orestes. Jag måste gå. Mina elever väntar på mig. (*går*)

Orestes (ensam) Jag dyrkar henne bara mera bara för att jag aldrig kan få henne. De kristna och deras hysteriska fanatiska nit är som gräshoppor och flugor mot en svan, som är Hypatia och hennes rättframma uppriktighet. Tag inga risker, Hypatia, och jag skall alltid beskydda dig. (*går*)

Akt V scen 1.

Kyrillos Vi måste få henne hit.

parabolan 1 Men hur ska vi få hit henne utan våld?

Demetrios Ni kan aldrig få henne hit med våld. Det går inte. Varken hon skulle gå med på att komma hit på befallning, och om ni verkligen brukade våld för att få henne hit skulle konflikten bara förvärras.

Kyrillos Men så som situationen är nu är den oacceptabel.

2 Låt oss helt enkelt hämta hit henne och ställa henne inför rätta, och så en gång för alla få henne att samarbeta.

Demetrios Förstår ni då inte? Minsta våld mot henne skulle bara ytterligare distansiera henne från oss.

Kyrillos Hennes trogne lärjunge Demetrios föreslår en diplomatisk lösning. På det sättet kan tjafset hålla på i evighet. Vi kommer ingen vart med situationen bara genom prat, Demetrios. Vi måste nå ett avgörande. Hon måste samarbeta, eller vi måste bli av med henne.

Demetrios Hur? Genom att mörda henne?

Kyrillos Vi kan tvinga henne i exil. Världen är stor, och Alexandria är inte den enda staden i världen.

Demetrios Vad ni än gör kan det bara förvärra situationen.

Kyrillos Är det då bättre att göra ingenting?

Demetrios Ja.

Kyrillos Det är det värsta vi kan göra. Det vore att låta henne segra. Så länge vi ingenting gör kommer hennes inflytande bara att öka genom att Orestes vår mäktige prefekt hela tiden håller henne om ryggen. Han har svurit att gå hur långt

som helst för att skydda henne mot varje kristen aggression. Därför måste vi få henne hit, så att vi kan få tala ut med henne och tala förstånd med henne. Det är enda lösningen.

2 Låt oss helt enkelt bara gå och hämta henne. Vi ger henne väpnad eskort hit. Det kan hon inte vägra.

Kyrillos Nej, hon måste övertalas. Det måste gå rätt till. Inget våld får brukas. Vi kan bara nå henne genom att tala med henne. Vi kan bara vinna henne genom övertalning. Allt annat är dömt att misslyckas.

Demetrios Jag är glad att ni åtminstone är klok nog att inse det.

Kyrillos Demetrios, utse några goda kristna diplomater och bröder till en delegation, som vi kan besöka henne genom för att helt enkelt bara be henne om ett samtal, ingenting mera.

Demetrios Och om hon ber oss och er att i stället besöka henne?

Kyrillos Jag kan inte lämna min kyrka. Jag kan inte lämna mitt ansvar. Hon är friare. Är hon så ädel och frisinnad och tolerant som hon beröms för att vara, så kommer hon gärna hit för ett vänskapligt samtal för bättre relationer mellan hennes och Orestes parti och oss. Vi måste komma överens. Annars fortsätter bara spänningarna och konflikterna och gatubråken att öka.

Demetrios Jag skall naturligtvis försöka. Linus får ingå i delegationen, men jag tror inte att hon vill komma, och Orestes kommer definitivt att avråda henne.

Kyrillos Håll prefekten utanför, så kommer hon.

Demetrios Tror du det?

Kyrillos Hon måste.

(*Demetrios går.*)

Scen 2. Hemma hos Hypatia.

Hypatia De insisterar på att jag skall komma till dem, så att vi gemensamt kan få fred i staden.

Orestes De har inget gott i sinnet, Hypatia. De vill bara ha dig i sitt våld.

Hypatia Det kan de aldrig få hur de än försöker.

Orestes Fanatismen kan aldrig kontrollera sig själv. Den kan inte acceptera ett nej. Om du kommer till tals med dem och de finner att du inte böjer dig för deras vilja kan de i vrede och blindhet bli hur galna som helst och värre än djur.

Hypatia Är de icke kristna? Är icke kristendomen kärlekens och toleransens religion? Om de på något sätt vill tillgripa tvång motverkar de sin egen religion. Ärligt talat förstår jag icke vad de vill. De tror att de genom samtal med mig kan få bättre ordning på staden i fredens tecken. Jag är den sista som vill ställa mig i vägen för fred. Vad de inte tycks förstå är att jag är på deras sida. Skillnaden mellan oss är, att de är dogmatiska medan jag inte är det. De vill tvinga alla under den kristna religionens lag medan jag anser att ingen religion kan göras till lag, då religion och rättvisa är två helt olika saker. Det är en intellektuell och saklig fråga, och om de vill komma till rätta med den på sakligt sätt har jag ingenting emot det.

Orestes Det är det jag fruktar att de inte är i stånd till.

Hypatia Risken är att du oroar dig förgäves.

Orestes Hypatia, jag har alltid erbjudit dig mitt maximala skydd med mitt liv som garanti. Min famn är alltid öppen, och mitt hus har alltid längtat efter att få välkomna dig som dess härskarinna. Tillsammans skulle vi ingenting ha att frukta av den kristna fanatismen. Vi skulle kunna kontrollera den och hålla den i schack. Men

du förmår ingenting mot den ensam, och utan dig skulle även jag vara värnlös mot den. Tillsammans kan vi motstå den och försvara våra gamla anrika traditioner med framgång. De kristna skulle bara våga huka sig inför vår gemensamma etablerade respektabilitet.

Hypatia Erbjuder du mig äktenskap nu igen?

Orestes Det vore det bästa skyddet för oss båda.

Hypatia Du kan inte heller acceptera ett nej. Jag har sagt nej från början, och jag har gett dig mina fullgoda skäl från början. Jag kan inte kompromissa bort min frihet. Jag måste få vara självständig som lärare. Annars skulle jag bli partisk och slav hos politiken. För att kunna arbeta måste jag få arbeta i fred utan yttre påverkan, utan bindande plikter, utan ansvar för hus och tjänstefolk och utan att behöva visa världsordningen någon hänsyn. Kunskapen kräver högre suveränitet, frihet och oberoende än någonting annat. Du kan aldrig få mig till eges, Orestes, och ingen annan heller, allra minst de kristna, även om de skulle hota mig, och allra minst då.

Orestes Vill du då bli martyr?

Hypatia Ärligt talat, Orestes, kristendomens hela framgång vilar bara på martyrskapet. Utan korsfästelsen vore Kristus ingenting, bara en annan judisk profet eller lärare eller filosof som så många andra, och kristendomens ständigt fortsatta skördar av martyrskap är vad som får den att segra. Martyrskapet är ett privilegium. Om jag blev gjord till martyr för att jag motstår kristendomen i försvar för de betydligt äldre och ädlare traditionerna från Homeros, Pythagoras och Platon, så skulle jag se det som mitt livs största möjliga ära. Kort sagt, jag skulle inte ha någonting emot det.

Orestes Du är modig.

Hypatia Nej, Orestes, bara objektiv.

Dolon En beskickning från de kristna anhåller om företräde, frun.

Hypatia Vilka är det?

Dolon Demetrios, Linus och några parabolaner.

Orestes Kör bort dem genast. De har ingenting här att göra.

Hypatia Nej, Orestes, jag vill höra vad de har att säga. Ingen skall någonsin kunna säga om Hypatia, att hon inte var villig att lyssna. – Visa in dem, Dolon. (denne går)

Orestes Akta dig för att ge dem ett lillfinger.

Hypatia Jag ger dem ej mer än ett öra, som de inte får röra.

Demetrios (kommer in med Linus och tre parabolaner) Ärade lärare, ärkebiskop Kyrillos inbjuder er härmed till ett litet samtal i hans kyrka för botandet av alla misshälligheter som kan råda mellan hans kristna och de styrande i staden.

Hypatia Ett samtal mellan fyra ögon?

Demetrios Ni är van att tala offentligt, och fler än han vill säkert höra vad ni har att säga.

Hypatia Om vad?

Demetrios Om vad vi alla kan göra gemensamt för att få fred i staden.

Hypatia Jag är bara en lärare. Jag gör ingenting för att stifta ofrid i staden. Jag bara undervisar i sådan kunskap som är nyttig både praktiskt och för själen. Min verksamhet vinnlägger sig om att vara enbart uppbygglig. All ofrid och osämja i staden anstiftas av de kristna, och det vet du mycket väl, Demetrios. Varför vänder sig då de kristna till mig för att stifta fred, när de bara kan göra det själva, som startat bråket, som när de fördrev alla judar?

Demetrios (till de andra) Där ser ni. Jag visste det. Hon har ingenting att komma med.

Parabolan 1 (artigt) Vi vill ändå be er att visa vår ärkebiskop den goda viljan att åtminstone prata med honom, om ni skulle kunna lösa stadens konfliktproblem tillsammans.

Hypatia Bara jag, inte prefekten?

2 Prefekten behövs inte.

Hypatia Vad säger du till det, Orestes? De kristna menar att prefekten inte behövs.

1 För samtalen, alltså. För den här gången.

Hypatia Men en annan gång?

1 Säkert.

Hypatia Och varför tror då ärkebiskop Kyrillos att jag bättre än stadens styrande prefekt skulle kunna hjälpa honom att lösa stadens konfliktproblem?

2 Därför att ni är skyldig till dem.

Hypatia Är det jag som har fördrivit judarna? Är det jag som har plundrat och förstört Serapion med dess ovärderliga boksamlingar? Är det jag som gjort allt detta i kristendomens namn?

1 Vi ber er bara tala med honom. Han är den som minst av alla vill att något övergrepp mera i staden sker.

Hypatia Ändå har alla övergrepp i staden konsekvent skett genom hans auktoritet.

2 Anklagar ni honom?

Hypatia Nej, jag bara konstaterar fakta.

Orestes Ge er av, era torskar. Ni har ingenting här att göra. Ni har bara kommit för att söka bråk med Hypatia. Inser ni inte att det är omöjligt, att hon är den som minst vill bråka i hela staden?

Hypatia Jag är inte rädd för dem, Orestes. Jag skall ge ärkebiskopen en chans att förklara sig och vad han egentligen vill med sitt terrorvälde. Mig kan han inte skada. Jag är ju bara en ensam kvinna. Om jag i någon mån kan bidra till bättre harmoni inom staden mellan dess olikesinnade fraktioner, så skall det bli min ära att försöka göra det. Jag kan inte se att någon kan ha någonting att förlora på det.

Orestes Gå inte, Hypatia. De vill bara tvinga dig att dansa efter deras pipa.

Hypatia Tror du det går? – Kom, Demetrios och Linus. Eskortera mig med era parabolanska bröder till er ärkebiskop, så att vi gemensamt kanske kan komma ett steg närmare den försoning mellan oss alla som vi väl alla egentligen eftersträvar.

Demetrios Jag garanterar personligen er fullkomliga säkerhet, ädla fru.

Hypatia Jag har alltid trott på mina elever. Kom så går vi.

Orestes Jag ska hålla mina trupper redo i beredskap inför minsta antydning till oro.

Hypatia Jag tror inte att jag kan få någon bättre eskort än dessa fromma kristna. Skicka hem dina soldater, Orestes. De behövs inte längre. Kanske det är som de kristna tror: Om bara jag och Kyrillos kommer överens, så kan vi få fred i staden. – Kom, mina vänner. Jag litar på er. (*går ut med Demetrios, Linus och de andra kristna.*)

Orestes Jag tycker inte om det här. När de kristna märker att ingenting kan rubba hennes bergsäkra förnuft och saklighet kan de få för sig vad som helst.

Scen 3. I kyrkan.

Kyrillos De lyckas aldrig få henne hit. Så dum är hon inte. Hon är envisast i hela Alexandria.

parabolan 3 Tror vi då inte på mirakler? Kan inte vad som helst hända? Vad står egentligen mellan henne och kristendomen? Omfattar hon inte med sin

filosofi alla religioner med sin tolerans? Hon har ju ingen religion alls egentligen utom den filosofiska toleransen. Alltså borde hon vara helt öppen för den enda universella religionen.

Kyrillos Idealismens tid är förbi, Isidor. Vi är inga idealister längre. Vi är realister och måste tänka på att slå vakt om vad vi lyckats hembära efter nästan fyra århundradens kamp. Men här kommer någon. Demetrios! Kommer hon inte?

Demetrios (kommer in, ganska distansierad) Hon kommer. Var bara lugna. Kom bara ihåg ert löfte nu: Hon får inte trakasseras.

Kyrillos Vi hade aldrig bjudit henne hit om det ens funnits någon risk för att hon skulle fara illa. Huvudsaken är att hon kommer. Hur bar du dig åt?

Demetrios Hon kom med på det villkoret att det bara skulle bli ett vänskapligt samtal i försök att lösa de spänningar som råder – ingenting annat.

Kyrillos Och hon har ingen Orestes i bakfickan?

Demetrios Orestes var där. Han avrådde henne från att komma. Han bevakar henne noga. Om något händer henne hos er håller han er ansvariga inför hela kristenheten.

Kyrillos Värst vad ni är oroliga. Ingenting kan ju hända. Vad skulle kunna hända? Hon är ju nästan lika helig som vi. Allt som fattas är hennes lilla korta steg till dopet.

Demetrios Ni kan inte tvinga henne.

Kyrillos Men vi kan övertala henne. Hon måste fås till att förstå att hon har bäst chanser att klara sig och kunna fortsätta sin undervisning som en av oss.

Isidor Här kommer de.

(Hypatia kommer in under eskort av en grupp parabolaner. Hon är enkelt klädd i vitt med håret betäckt, som det skulle anstå en kristen jungfru.)

Kyrillos Välkommen, min fru. Äntligen får vi träffas och komma till tals med varandra.

Hypatia Fader metropolit, jag har kommit enbart för att försöka förmå er att lägga band på era övergrepp och förföljelser mot alla dem som inte övergått till ert samfund.

Kyrillos Det var ni som först förföljde oss. Glöm inte det. Det var bara tjugo år sedan. Så hårt som vi förföljdes då, och under två hundra år dessförinnan, är det väl inte så konstigt om några kristna anfäktas av hämndbegär?

Hypatia Det är inte kristet att ge efter för hämndkänslor.

Kyrillos Har du kommit hit för att predika för oss?

Hypatia Jag har kommit hit på er inbjudan till samtal för att bilägga alla tvister. Jag trodde det var i bådas vårt intresse att de kunde biläggas. Ni verkar inte helt villig att lägga band på era kristnas kontinuerliga övergrepp.

Kyrillos Sanningen att säga, min fru, har jag inte helt kontroll över dem. Jag är bara en präst. Parabolanerna gör som de själva vill. De lyder varken under mig, under er vän prefekten Orestes eller under någon annan ordning.

Hypatia Då är de laglösa.

Kyrillos De är kristna och lyder den kristna lagen eller ingen alls.

Hypatia De är kristna bara till namnet om de i kristendomens namn förföljer icke-kristna.

Demetrios Jag ber er, Hypatia, provocera inte ärkebiskopen.

Hypatia Jag försöker bara hålla mig till saken. Men det synes mig att han mest försöker slingra sig ur den.

Kyrillos Jag försöker tillhandahålla verkligheten för er, Hypatia. Vi är numera först av allt realister som har ett omätligt ansvar över ett omätligt antal kristna själar. Det är vår främsta plikt att underhålla detta ansvar. Detta arbete försvåras av det

motstånd som de icke-kristna fortfarande bjuder oss, fastän vi är stadens mäktigaste folkgrupp, därtill uppviglade av er.

Hypatia Jag uppviglar ingen.

Kyrillos Under era lektioner tillhandahåller ni antikristen propaganda för era elever för att därigenom manipulera dem till att aldrig vilja bli kristna.

Hypatia Vill ni förbjuda mig att undervisa?

Kyrillos Jag vill be er att närmare tänka på vad ni undervisar.

Hypatia Jag undervisar i astronomi, astrologi, matematik, geometri och annan vetenskap utom klassisk filosofi och språk samt litteratur. Är det fel? Är det ämnen som misshagar er?

Kyrillos Inte ämnena som sådana, men i er undervisning insmyger ni olämplig antikristen propaganda.

Hypatia Som vad då?

Kyrillos Demetrios, vad har hon sagt mot kristendomen?

Demetrios Hon har bara undervisat i alla religioners och filosofiers rätt att existera och göra sig gällande över alla gränser.

Hypatia Det är riktigt. Jag har ingen religion, bara religiös tolerans.

Kyrillos Har hon inte sagt, att Jesus inte skulle vara Guds Son?

Hypatia Är det därför jag är här? Är det det ni anklagar mig för? Vill ni ställa mig inför rätta för min uppfattning att Jesus inte kan ha varit en större gud än Apollon, Zeus, Athena och Poseidon? Om vi accepterar och tolererar Jesus och hans lära, varför vill då ni kristna inte acceptera och tolerera våra betydligt äldre filosofiska och religiösa traditioner, såsom de nedärvts genom olika filosofskolor under tusen år?

Kyrillos Förstår ni då inte, min fru, att era gudar är döda? Homeros bara fantiserade och fabulerade. Era hedniska gudar hade aldrig någon makt och kunde aldrig uträtta någonting. De var bara fantasifoster. Hedendomen är död. Det är den ende Guden som gäller, som härskar över allt universum. Det är det motsättningarna mellan oss gäller. Vi kräver att det bara finns en Gud, men ni kräver osunda alternativ.

Hypatia Ni kräver alltså att jag med min skola underordnar mig er ende Gud och hans allmakt och suveräna kontroll över alla människors liv. Finns det då inget annat levande väsen än denne nitälskande självhärskargud? Finns det inte en fri natur med allehanda levande väsen, som delfiner och lejon och örnar, kanske också pegaser och kentaurer och enhörningar, som är precis lika levande som er maktgud? Är inte i själva verket allting levande delaktigt i den universella gudomligheten, som jag med Platon är den förste att acceptera?

Kyrillos Vi kan inte ha era sinnliga utsvävningar i religiös förklädning i världen mera, Hypatia. Världens ordning måste vara moralisk för att kunna fungera, och den grekiska mytologin är inte moralisk. Det påtalade redan Platon.

Hypatia Varför han ville utesluta Homeros ur sin idealstat, hans enda misstag. Om man utesluter någon fri ande, någon kreativitet, någon fantasi och någon andlig glädje av något slag, så utesluter man Gud. Det är min åsikt.

Kyrillos Men själva utesluter ni Kristus.

Hypatia Vi kan inte utesluta honom. Han finns redan i vår värld som den etablerade statskyrkans förgrundsgestalt. Vi slipper honom aldrig som det som ni har gjort honom till, men jag tror han egentligen var något helt annat än en maktmänniska.

Kyrillos Vad tror du han var då?

Hypatia En av oss, en vanlig människa, en medvandrare, en lärare och den kanske ypperste representanten för det bästa av den judiska skolans uråldriga traditioner.

Kyrillos Så du tror inte att han var Guds Son?

Hypatia Nej.

Kyrillos Hon har hädat!

ett antal parabolaner Hon har hädat! Hon har hädat!

Demetrios (ingriper) Håll! Ett steg närmare henne, och Orestes skickar sina trupper hit! Ni rör henne inte!

Kyrillos Vi har aldrig haft för avsikt att röra henne.

Demetrios Men här och nu har ni just, fader metropolit, övertydligt gjort en ansats till att uppvigla alla era parabolaner mot henne!

Kyrillos Inte alls. Det är hon som gjort sig skyldig till hädelse. Bad du henne inte själv att inte provocera oss?

Demetrios Du lurade henne till att fälla ett för er komprometterande uttalande!

Kyrillos Hon gjorde det själv.

Demetrios Ser ni då inte, att ni håller på att ställa till med en precis lika galen skenrättegång som den som Annas och Kaifas anställde mot Jesus? Även de tricksade honom till ett i deras ögon hädiskt uttalande!

Kyrillos Menar du att jämföra Jesus och hans process med denna kvinnas?

Demetrios Ser ni inte att det är precis samma sak!

Kyrillos Du är helt förvirrad, min son. Det finns inga paralleller alls. Hon är kvinna, han var man, hon är en vanlig ofrälse, han var judarnas konung, hon är hedning, han var den förste kristne, och så vidare. Tvärtom. De är varandras motsatser. Jesus gjorde sig inte skyldig till hädelse. Han sade bara sanningen, men denna kvinna har faktiskt hädat mot Gud och det överlagt med vilje i kraft av sin logik och sitt förstånd. Därför är det oförlåtligt.

Demetrios Och hur tänker ni då döma henne?

Kyrillos Vi tänker inte döma henne alls. Det får andra göra.

Demetrios Som översteprästerna överlät domen åt Pontius Pilatus.

Kyrillos Du är helt förvirrad, min son. Ni som tillgodogjort er den grekiska bildningen med dess sagor och orealistiska fantasier lever i en drömvärld, som inte har någonting med verkligheten att göra. Er värld är befolkad av hjältar och gudomer, falska ideal och hägringar till vilseförande drömmar, med Platons och Pythagoras filosofi vill ni hänge er åt andliga utsvävningar och menar er därmed ha full rätt att ägna er åt heltidsparasitism medan andra får arbeta åt er, varför ni har slavar. Vi kristna är till för att befria alla slavar och befria världen från alla falska drömmar. Det finns inga ädla och vackra övermänniskor, Demetrios. Det finns bara egoistiska överlevare, som är beredda att köra över och offra vad som helst som hör till andra för sina egna intressen. Så har det alltid varit, men detta har i historien ständigt tillspetsats. Idag är det den kristna kyrkan som är herren på täppan, och den ställningen ämnar vi behålla. I den ställningen måste vi förkasta alla som vill göra oss den ställningen stridig. I denna stad, världens förnämsta, är det bara Hypatia. Vi ber henne helt enkelt att samarbeta, bli kristen och acceptera vår andliga överhet, så kan hon fortsätta som vanligt. Men hon är envis och vägrar samarbeta. Hon accepterar inte Jesus som Guds Son och världens konung.

Hypatia Han var bara en människa, men ni har gjort honom till en avgud och ett beläte, som ni dyrkar och förnedrar till en mera vidskeplig kult än någonsin någon grekisk tempelgud var.

Isidor Nu hädar hon igen!

Hypatia Nej, jag säger sanningen. Evangelierna skrevs långt efter hans död, och deras inbördes oenighet tyder på att de alla i stora drag blev diktade. Därmed kan även myten om honom som Gudamänniska vara en ren dikt. Vad vi vet säkert är att

han föddes och dog som människa. Punkt, slut. Resten är konstruktioner. Ni har gjort honom till kult för att därmed odla er maktställning. Kejsar Konstantin upphöjde kristendomen till statsreligion bara för att han därmed kunde återförening hela romarriket. Det fanns inget annat sätt. Ja, Kyrillos, din religion handlar bara om makt och egoism och dess överlevnad som monopol i världen bland dess religioner, men ni kommer aldrig att lyckas utplåna en enda annan religion eller sekt här i världen, hur ni än försöker förfölja oliktankande och utrota dem med er salighets osaliga medel.

Isidor Hör hur hon hädar!

Kyrillos Ni förstår väl, min fru, att under sådant prat kan jag inte längre skydda er?

Hypatia För att jag sagt sanningen?

Demetrios Hypatia, jag ber er, bed ärkebiskopen om ursäkt!

Hypatia För vad? För att jag sagt sanningen? Er Jesus med alla era bilder av honom är precis lika döda avgudar som alla våra skulpturer och målningar av våra gudar var, som dock var vackrare, ty våra hantverkare kunde sin konst. Det kan inte era.

Kyrillos (ej längre i kontakt med henne) Jag tvär mina händer. (*drar sig ut*)

Isidor Ni har hört hennes hädelse! Kan vi tolerera sådant här i kyrkan?

parabolanerna Nej!

Demetrios Rör henne inte!

Alexios (har kommit in) Min fru, Orestes är på väg med sina livvakter. Kom ut härifrån innan det är för sent!

Isidor En annan hedning! Kör ut honom! (*parabolanerna kör ut honom med våld*)

Demetrios Detta spårar ur. De vet inte vad de gör.

Hypatia (tar sig fram till altaret, vänder sig om mot mängden) Mina vänner, hör! Jag är bara en människa! Jag är bara en kvinna! Och jungfru dessutom!

röster Jungfru! Hon!

andra Har hon inte haft ihop det med prefekten?

andra Ner med prefekten! Ner med Hypatia!

Demetrios (försöker gå emellan för att skydda henne) Nej! (*han blir omedelbart nedgjord och försvinner under deras fötter, kastas sedan ut efter Alexios.*)

Hypatia Mina vänner och bröder! Jag kom hit bara för ett vänskapligt samtal med er ärkebiskop! Men er ärkebiskop har flytt! Är det mitt fel?

en parabol Ja, det är ditt fel!

en annan Allting är ditt fel!

en tredje Det är du som förfört hela denna stad, så att den aldrig kan bli kristen!

andra Häxa! Trollpacka! Sköka! Hynda!

andra På henne!

(*Plötsligt attackerar de henne, hon försvinner i mängden, men hon klamrar sig fast vid altaret, som det visar sig, med kläderna avslitna. Hon reser sig vid altaret fullkomligt naken.*)

Hypatia Jag överklagar till er Gud! Med vad rätt har ni angripit mig? Vad har jag gjort er? Vad har ni för bevis för era anklagelser om att jag inte skulle vara jungfru? Inser ni inte att ni själva står i motsats till er egen kristendom? Var inte kristendomen kärlekens religion? Varför hatar ni mig då?

en röst Häxan försöker förtrolla oss!

andra På henne! Slit sönder henne! Vi har fått nog av det här!

(*De angriper på nytt, och nu blir det blodigt. Slutligen drar de sig tillbaka när det gått för långt. Hypatia ligger massakrerad och blodigt alltjämt i kontakt med Herrens*

altare. Då bryter Orestes med sina trupper in. De stannar förfärade vid ingången. Parabolenerna drar sig tillbaka.)

Orestes Vi kom för sent. Ärkebiskopen skall ställas till ansvar för det här. Var är han?

Linus Han gav sig iväg när det spårade ur. Han är oskyldig.

Orestes Här är ingen oskyldig. Här är precis alla lika skyldiga som lät detta ske. Detta kan aldrig rentvås från vår stads historia. Inser ni vad ni har gjort? Ni har skändat världens renaste oskuld! Ut med er, allihop! *(Alla skingras, parabolener, soldater, alla. Orestes blir ensam med den döda Hypatia.)*

Orestes (knäböjer vid henne utan att röra henne) Min älskade, jag är skyldigast av alla, ty jag såg tydligast av alla hur detta höll på att ske, och jag lyckades inte stoppa det. I det längsta vägrade jag tro att det kunde ske, men det har skett. Jag kan ingenting göra åt den ohyggliga skada som här har vållats, men jag kan lova dig, att den kristna kyrkan skall aldrig upphöra att på nytt bli ställd till ansvar för den. Detta är ett dråpslag mot själva livets innersta helighet och skönhet, och den kristna kyrkan är ensam skyldig. Jag kommer att anklaga den i evighet. *(tar av sig sin röda mantel och täcker henne med den. Till slut kan han inte bärga sig, faller ner över henne, omfamnar henne och gråter bittert och oupphörligt, tills scenen släcks och ridån går ner.)*

Scen 4. Många år senare. En ödslig plats i Algeriet.

Augustinus En tiggarmunk, säger du?

hans tjänare Illa medfaren, verkar det.

Augustinus Var kommer han ifrån?

tjänaren Österifrån.

Augustinus Känner han mig?

tjänaren Alla vet vem Ni är, fader.

Augustinus Nå, han kan knappast vilja mig något ont. Denna värld har vållats så mycket ont under det gångna århundradet att den knappast kan göras värre skada. Visa in honom.

(Tjänaren går och visar in en eremit.)

Augustinus Känner jag er?

eremiten Ingen känner mig, men alla känner er.

Augustinus Borde jag känna er? Varför har ni kommit till mig?

eremiten Därför att ni är idag den kristna kyrkans ledare.

Augustinus Är jag? Högst ofrivilligt i så fall.

eremiten Den antika världen med dess ljusa världsordning har fallit, sönderförtrampad av barbarer, vilda goter och vandaler. Det finns nästan bara kyrkan kvar, och ni är dess högsta auktoritet.

Augustinus Biskopen i Rom står över mig.

eremiten För att ni har gett honom den auktoriteten.

Augustinus Varför har ni kommit?

eremiten För att upplysa er om, att genom att undergräva och vålla den hedniska världens fall, har ni bara underminerat och dödsdömt er egen kristendom. Er kristendom hade kunnat bli en upplyst och världsforenande religion, men den valde att bli tvärtom genom intoleransens tvångsinförande genom dogmer och sektförföljelser. Ni har lyckats i ert uppsåt att omkullstörta den romerska

världsordningen, som ni nu har övertagit, men er världsordning blir en värre lögn än den romerska.

Augustinus Vem är ni? Vad har ni för rätt att tala så till mig? Med vilken auktoritet hotar ni mig och den katolska kyrkan?

eremiten Jag var med när er kyrka förintade det heligaste som fanns i världen, en viss bibliotekarie i Alexandria, vars enda brott var att förvalta de gamla hellenska traditionerna av vetande, forskning och filosofi, tolerans och tankefrihet.

Augustinus Hypatia! Alexandria har aldrig mera rest sig efter det!

eremiten Medan före det det var världens centrum och nav för all världens främsta upplysning och kunskapsrikedomar. Ni brände dess bibliotek och mördade dess förvaltare.

Augustinus Jag var inte med.

eremiten Jag anklagar inte er. Jag anklagar vara världskristendomen, och jag kommer att göra det i evighet.

Augustinus Ni har ännu inte sagt vem ni är.

eremiten Kalla mig den vandrande juden. Jag var en av de judar som fördrevs av era kristna från Alexandria efter att vi hade odlat fram staden och dess kunskap och bokskatter i fem hundra år. Mitt riktiga namn var Rafael Ben Esra.

Augustinus Det namnet säger mig ingenting.

eremiten Det var det jag menade. Jag visste att det inte skulle säga er någonting. Inga judiska namn säger er kristna någonting, ty ni har förträngt oss och behandlar oss som om vi aldrig hade existerat, medan det är vi som bär på hela kristendomens ledande, medan ni bara tar hand om dess makt och tyranni med toleransens oförsonlighet som omänskligt vapen mot hela mänskligheten.

Augustinus Prefekten Orestes försvann från Alexandria efter tragedin. Råkar ni veta vad som hände med honom?

eremiten Han blev som jag, en tiggare en galen tiggare, som aldrig mera kunde bära rena kläder eller ha skor på fötterna. Han följde mitt exempel, ty han fann att det fanns ingenting vettigare i världen han kunde göra.

Augustinus Lever han ännu?

eremiten Det är mer än vad jag vet. Tyvärr lever jag ännu, och det är mer än vad jag kan bära. Så. Mitt uppdrag är slutfört. Jag har framfört den evigt vandrande judens eviga förbannelse över den kristna kyrkan, och ni slipper den aldrig, ty den blir svårare än vår.

Augustinus Varför blir den svårare än er?

eremiten Därför, att vi blev bara era offer. Vi hade aldrig någonsin något på vårt samvete. Men ni kommer att bära på världens tyngsta samvete för evigt. Det hade ni sluppit, om bara inte ni hade massakrerat Hypatia, den sista bibliotekarien i biblioteket i Alexandria.

(reser sig och går, haltande med sin stav.

Augustinus ser dumt efter honom med fasa.)

Augustinus Så kristendomen gick fel från början, och Hypatia bekräftade misstaget. Ändå lever kyrkan vidare, och judarna i dess mörkaste skugga, och vi slipper aldrig varandra i evighet. Var det det som eremiten menade? I så fall verkar det som att Hypatia kom lyckligt undan som martyr för ett högre ideal och frihet än vad kristendomen någonsin kommer att kunna omfatta. *(fördjupar sig i sina skrifter och grubblerier.)*

Slut.

(Göteborg 3.3.2010)

Kommentar

Dramat grundar sig, liksom Alejandro Amenábars förnämliga film, som direkt inspirerade det, på Charles Kingsleys 500-sidorsroman "Hypatia" från 1851, men liksom filmen har även vi valt att ta avstånd från romanens mest fiktiva ingredienser, framför allt några osannolika karaktärer, som den gamla Miriam och de förekommande goterna. Filmen har valt att utfylla dessa brister i historien med högst trovärdiga spekulationer i vad Hypatia höll på med i sin undervisning och forskning, medan vi valt att försöka koncentrera dramat helt till de rent mänskliga faktorerna. I någon mån har Orestes förkärlek för Hypatia romantiserats, men det är också det enda. Alla dramats personer utom Hypatia själv, Orestes, hennes far Theon och biskoparna Theofilos och Kyrillos är fiktiva, medan de dock representerar typer som måste ha förekommit i hennes närhet. Av de ryktbara parabolanerna, officiellt sjuk- och fattigvårdare men i verkligheten kyrkans självsvåldiga milis, har ingen individ kunnat identifieras utom ett och annat så kallat "helgon" som antagligen var motsatsen som ärkebiskop Kyrillos själv.

Ingen blev ställd till ansvar för mordet på Hypatia, då så många och enbart heliga kristna deltog i det. I verkligheten blev hon lynchad till döds och i princip flådd levande och därpå omedelbart kremerad, varpå askan slungades i havet – ingenting lämnades kvar av kroppen. Detta kan man varken presentera på scen eller på film, varför vi, liksom Amenábar, valt en humanisering av hennes slut.

Romanen inspirerade till en målning av Hypatia utförd av målaren Charles William Mitchell, som direkt avbildar henne så som romanen beskriver henne minuten före hennes död. Denna bild skulle mycket väl kunna vara en lyckad rekonstruktion av verklighetens Hypatia. Ingen vet hur hon såg ut, man vet inte ens hur gammal hon var när hon lynchades ihjäl av de kristna, men troligen var hon i 40-årsåldern men kan ha varit äldre. Vi har valt just denna bild som dramats illustration, då vi finner att den helt överensstämmer med det intryck som Hypatia ger historiskt som ett kanske lika aktningsvärt offer för intolerans och fanatism som Jesus själv.

Det är helt avsiktligt som Hypatia är dramats enda kvinnoroll.